

Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling

BUITENPLAATS VIJVERHOF

te Nieuwersluis

13 mei 2016

COLOFON

13 Mei 2016

Projectmedewerkers Stichting In Arcadië:

Drs R. (Ronald) H.M. van Immerseel, historicus

Ir P. (Peter) Verhoeff, landschapsarchitect BNT

N. (Nina) Wijsbek, MA historicus

M. (Maartje) Bos, BASc, beheerspecialist groen erfgoed

Opdrachtgever:

Mevr. I. van de Ven

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Stichting In Arcadië.

STICHTING IN ARCADIË

't Zand 44, 3811 GC Amersfoort

t. 033 4480035 w. www.stichtinginarcadie.nl

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding en methodologie	5
1.1 Inleiding	
1.2 Doel	
1.3 Methodologie	
2. Historische ontwikkeling	9
2.1 Oudste geschiedenis	
2.2 Een naamloze hofstede voor 1670	
2.3 Vijverhof tussen 1670 en 1704	
2.4 De periode 1704-1813	
2.5 De periode 1813-1866	
2.6 De periode 1688-1927: een nieuwe buitenplaats	
2.7 De periode 1927-1958	
2.8 De periode 1958-heden	
3. Actuele situatie	39
3.1 Algemene typering	
3.2 Strukturelementen	
3.2.1 Kavelvorm	
3.2.2 Gebouwen	
3.2.3 Ontsluiting, wegen en paden	
3.2.4 Water	
3.2.5 Reliëf	
3.2.6 Bepantingen	
3.2.7 Tuinsieraden en overige inrichtingselementen	
4. Waardstelling	59
4.1 Monumentenstatus	
4.2 Waardstelling	
4.2.1 De buitenplaats Vijverhof als geheel	
4.2.2 Interne waardstelling structuurbepalende onderdelen	
5. Literatuurlijst en noten	72

Achterkant van de villa met stinsenplanten op de voorgrond (foto SIA april 2016)

1. INLEIDING EN METHODOLOGIE

1.1 INLEIDING

De buitenplaats Vijverhof, Rijksstraatweg 6 te Nieuwersluis (direct ten noorden van de bebouwde kom van Breukelen) is in 1670 gesticht en maakt onderdeel uit van het buitenplaatsenlandschap langs de Vecht. De buitenplaats omvatte in de 18^e eeuw een parkaanleg van ca. 14 hectare, verschillende boerderijen en landbouwgronden, maar is in de loop van de 20^e eeuw door afkaveling sterk verkleind. De tegenwoordige omvang bedraagt 1.44 hectare.

Het huidige hoofdhuis van de buitenplaats (Rijksstraatweg 6A), villa Vijverhof, dateert uit 1866 en is sinds 2002 beschermd als rijksmonument (monumentnr. 520405). De tuin- en parkaanleg is niet als zelfstandig rijksmonument beschermd, maar wordt wel in de redengevende omschrijving van het beschermde hoofdhuis genoemd: "*vanwege de markante situering binnen een kleine landschappelijk aangelegde tuin*" (ensemblewaarde).

1.2 DOEL

De toekomstige eigenaar wil de buitenplaats Vijverhof herbestemmen, de bestaande laboratoriumgebouwen deels afbreken en vervangen door nieuwe gebouwen.

Het voorliggend historisch onderzoek met een analyse van de ontwikkelingsgeschiedenis en waardestelling dient primair als cultuurhistorische onderbouwing en inspiratiebron voor de herbestemming, het parkontwerp en de inpassing van de nieuwbouw en de (her)inrichting van de omringende tuin- en parkaanleg.

Het tuinhistorisch onderzoek naar de tuin- en parkaanleg met een tuinhistorische waardestelling van de actuele situatie wordt uitgevoerd conform de *landelijke Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek* (RCE 2012).

In het project worden de volgende zaken expliciet onderzocht:

- a. De ouderdom van de aanwezige tuininrichting (uitgesplitst in diverse onderdelen);
- b. De ouderdom en aanleg van de grondwallen langs de Vecht;
- c. De historische toegangen; etc.

De contour van Vijverhof geprojecteerd op een actuele luchtfoto

1.3 METHODOLOGIE

Het voorliggende onderzoek en waardestelling is uitgevoerd volgens de onderzoeks- en rapportagemethode zoals deze staat omschreven in de *landelijke Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek* (Rijksdienst Cultureel Erfgoed 2012) en omvat;

- Historisch onderzoek
- Inventarisatie actuele situatie
- Tuinhistorische waardestelling

Historisch onderzoek

Hierin worden de relevante historische gegevens en de historische ontwikkeling beschreven en geanalyseerd op structuurniveau. Het historisch onderzoek omvat archief-, literatuur- en kaartonderzoek. Ook het terrein zelf vormt een belangrijke bron.

Inventarisatie actuele situatie

Hierin wordt de actuele situatie op hoofdlijnen geïnventariseerd. Voor deze inventarisatie is veldonderzoek gedaan op 26 april 2016 en gebruik gemaakt van de Grootchalige BasisKaart van Nederland en een recente luchtfoto van de actuele situatie.

Tuinhistorische waardestelling

De waardestelling omvat de synthese van het historisch onderzoek en de inventarisatie van de actuele situatie en resulteert in een waardestelling van de actuele situatie. Immers van verdwenen elementen kan de waarde niet worden gesteld. De nadruk van de waardestelling ligt op de structuurbepalende onderdelen van de tuin- en parkaanleg van de buitenplaats Vijverhof. Voor de buitenplaats als geheel is een contextuele tuinhistorische waardestelling en een interne tuinhistorische waardestelling gemaakt. De waardestelling is verder verfijnd tot op het niveau van structuurbepalende onderdelen van de tuin- en parkaanleg. Een specifieke architectuur- en bouwhistorische beschrijving en waardestelling van de individuele bouwwerken behoort niet tot de opdracht.

Begrippenkader tuinhistorische waarden

De tuinhistorische waarden die worden gesteld, getoetst aan de criteria gaafheid en zeldzaamheid, kunnen hoog, positief of indifferent zijn.

- Hoge tuinhistorische waarde: van cruciaal belang voor de structuur/en/of de betekenis voor de aanleg.
- Positieve tuinhistorische waarde: van belang voor de structuur en/of betekenis van de aanleg.
- Indifferente tuinhistorische waarde, van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van de aanleg.

2. HISTORISCHE ONTWIKKELING

2.1 OUDSTE GESCHIEDENIS

Na het einde van de laatste glaciaal (ijstijd), het Weichselien zo'n 10.000 jaar geleden, stijgt de zeewaterspiegel als gevolg van de smeltende ijskappen. De smeltende ijskappen waren tevens verantwoordelijk voor extra (smelt) waterafvoer door de rivieren. De hogere zeespiegel in combinatie met extra waterafvoer zorgde voor een stijging van de grondwaterstand. Door de hogere grondwaterstand ontstonden (zoetwater)meren en uitgestrekte moerassen waarin vervolgens veenvorming plaatsvond.

Zo'n 2.000 jaar v. Chr. ontstond een nieuwe noordelijke tak van de Rijn; de Vecht. Deze rivier volgde de loop van de huidige Angstel en Gein en vanaf Weesp de huidige Vechtloop naar Muiden. Via het IJ mondde deze rivier uit in de Noordzee. De Vecht was oorspronkelijk ook een getijdenrivier zodat naast afzettingen van rivierklei ook zeeleiafzetting heeft plaatsgevonden. Na de Romeinse tijd verlandde deze loop van de Vecht en verplaatste de rivier zijn loop naar de huidige bedding en stroomt via Vreeland, Nigtevecht en Weesp. De huidige Angstel en Aa zijn in feite veenstromen die liggen in de oude Vechtloop.

Vanaf de vroege Middeleeuwen werd de Vecht een belangrijke waterweg voor Dorestad (Wijk bij Duurstede) en de handel met de Oostzeelanden. Via de Vecht bereikte men de Zuiderzee. De Vechtoevers werden in deze periode geoccupeerd. Plaatsnamen als Lona genoemd in 953 (Loenen), Marsna (Maarssen), Attingahem (Breukelen), Abecenwalde (Abcoude) en Zwesen (Zuilen) herinneren hieraan. Al voor de 10^e eeuw zijn delen van de oeverwallen langs de Vecht bewoond en ontgonnen.

In de tweede helft van de 10^e eeuw werd een aanvang gemaakt met de ontginning van de Hollands-Utrechtse veengebieden. Mogelijk behoorde de oude hogergelegen oeverwal van de Ruige Aa tot de eerste gebieden die in gebruik werden genomen. De blokvormige verkaveling ten westen van de Rijtsraatweg ter hoogte van Vijverhof wijkt duidelijk af van de latere langgerekte veenontginningen die in de 12^e eeuw tot stand kwamen.

In de 13^e eeuw werd op last van de stad Utrecht de Stadswetering als verbinding tussen de Aa en de Vecht gegraven. Deze watergang werd gegraven op de plek waar voorheen de ruige Aa liep. Aangezien het Vechtpaai en het

Aapeil verschilden er geen sluis in de Stadswetering was aangelegd werd er bij Nieuwer Ter Aa een overlaadpunt aangelegd. In de 14^e eeuw werd dit punt beveiligd met de bouw van kasteel Aastein. Met de groei van de handel bleek de Stadswetering in de 15^e eeuw het handelsvolume niet meer aan te kunnen. Ter vervanging van de Stadswetering werd in of voor 1448, wederom op last van Utrecht, iets noordelijker dan de Stadswetering een nieuwe bredere wetering gegraven, de Nieuwe Wetering, tussen de Angstel en de Vecht. Hiertoe werd tevens de Angstel vanaf deze aansluiting richting Amsterdam verbreed. De route via de Angstel naar Amsterdam verkorte de reistijd Utrecht-Amsterdam aanmerkelijk. De naam Nieuwersluis dankte de bewoningskern aan het peilverschil tussen Vecht en Angstel, waardoor een sluis aan de Vechtzijde van de verbinding noodzakelijk was.

Lucas Jansen Sinck, *Caerte daer in verthoont wort de limite tusschen Sticht van Utrecht en Goylant, vande Vecht tot aan de Suider zee, april 1619*. Nationaal Archief, 4.VTH 2582.

2.2 EEN NAAMLOZE HOFSTEDE VOOR 1670

De oudste kaart waar een boerderij als voorloper van Vijverhof op staat weergegeven is de *Caerte daer in verthoont wort de limite tusschen Sticht van Utrecht en Goylant, vande Vecht tot aan de Suider zee* uit april 1619. Duidelijk herkenbaar zijn de Stadswetering, de Nieuwe Wetering en de Weerdsluis (oostoever van de Vecht). Ter hoogte van de voorloper van Over-Holland (westzijde van de weg) maakt de weg een haakse bocht. De boerderij als voorganger van Vijverhof ligt tussen de Herenweg en de Vecht.

Agnes Block, Sijbrand de Flines en twee kinderen op Vijverhof, door Jan Weenix ca. 1696.

2.3 VIJVERHOF TUSSEN 1670 EN 1704

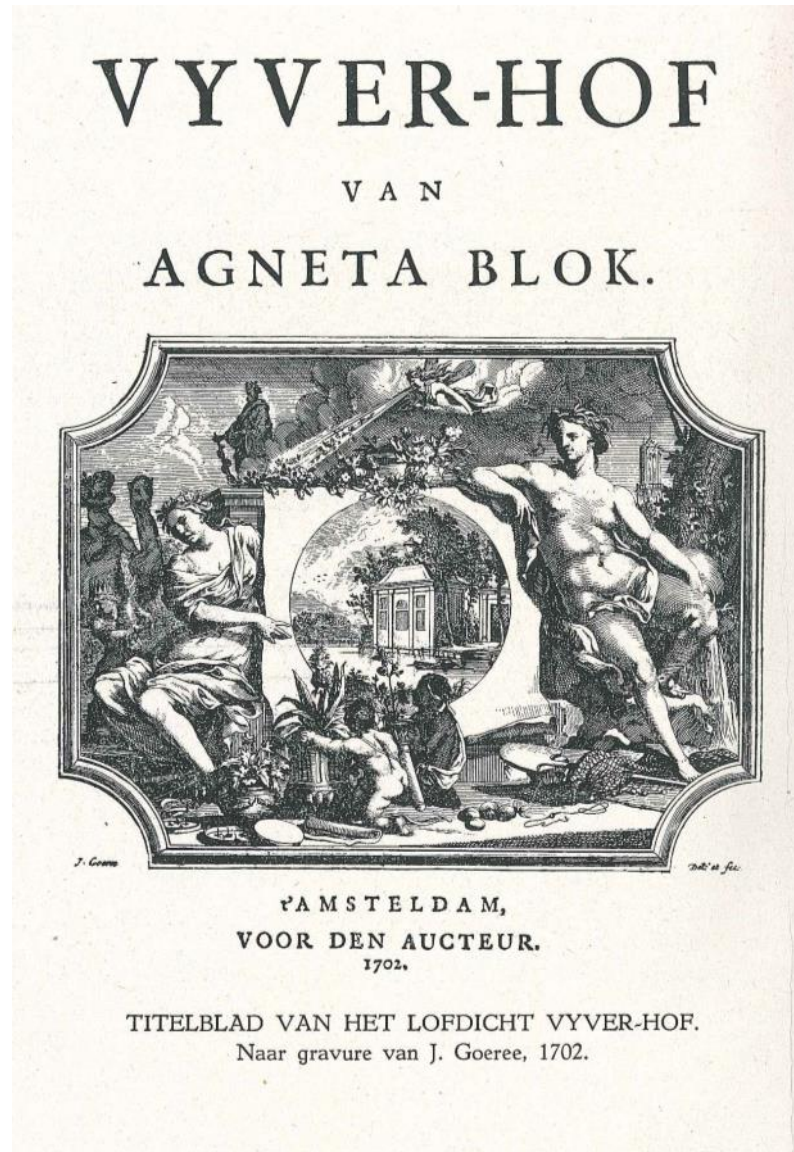
Op 16 juni 1670 werd in Loenen bij een publieke verkoping "een hoffsteede groot ontrent veertien en een halve morgen, leggende aan de Vecht in de jurisdictie van Loenen" te koop aangeboden.¹ De boerderij werd verkocht door de erfgenamen van de in 1666 overleden van de Amsterdamse raad en schepenen mr. Joris Jorisz. Backer (1638-1666). Koopster van deze boerderij was Agnes Block (1629-1704). Enkele maanden eerder, in februari 1670, was haar echtgenoot de Amsterdamse zijdehandelaar Hans de Wolff (1613-1670) overleden. Op 3 juli 1670 wordt de hofstede door schout en schepenen van Loenen getransporteerd op haar naam: "*Juffrouw Agneta Blok, weduwe zaliger Hans de Wolff, woonende binnen Amsterdam den vrijen eigendom van seeckere huijsingen, hoff, berghen, schuere, stalingen ende vordere getimmert en plantagie*".² De hofstede bestond uit een gedeelte van ca. 4,5 hectare tussen de Vecht en de Herenweg (de huidige Rijksstraatweg) dat leenroerig was aan kasteel Nijenrode en ca. 10 hectare weideland aan de westzijde van de Herenweg. Als leenvrouw moest Agnes Block haar leenheer, de heer van Nijenrode, "*eeenen rooden sperwer*" leveren om de leenband te bevestigen. Deze boerderij was uitermate gunstig gelegen vanuit Amsterdam bezien. Per boot was haar nieuwe bezit comfortabel en snel bereikbaar via de Amstel, Angstel en Nieuwe Wetering die bij Nieuwersluis in de Vecht uitkwam.

Dat Agnes Block direct na de dood van haar echtgenoot een buitenplaats sticht zal te maken hebben met het "verlies" van de buitenplaats De Purmer in de gelijknamige drooggelegde Purmer. Voor 1670 maakte het echtpaar De Wolff-Block gebruik van deze hofstede die in bezit was van De Wolffs moeder Clementia van den Vondel. Met de dood van De Wolff vererfde zijn deel in deze hofstede op zijn zoon uit een eerder huwelijk.

Al snel na de aankoop van de hofstede aan de Vecht moet Agnes Block haar buitenplaats Vijverhof gesticht hebben en begonnen zijn met het aanleggen van boomgaarden, moes- en bloementuinen, het aanplanten van bos en plantsoen en de bouw van het huis met koepel, oranjerie, speelhuizen en het graven van de vijvers waar de buitenplaats haar naam aan dankt.³ De buitenplaats moet in ieder geval in 1674 al gereed zijn geweest. Wanneer Agnes in 1674 in Amsterdam hertrouwt met zijdehandelaar Sijbrand de Flines (1623-1697) dicht Joachim Oudaen in zijn huwelijksdicht:

*"En schoon ze wilde eens spelen varen
Op Vijver-hof om versche lucht
Ze ziet ér niet dan ongenucht
En dingen, die het hert bezwaren
Door 't alverdelgend oorlogs-lot"*⁴

Oudaen verwijst in zijn huwelijksdicht naar de oorlogshandelingen in 1672-1673 gedurende het "Rampjaar" toen de Republiek werd aangevallen van Franse, Engelse, Keulse en Munsterse zijde. In juni 1672 viel een leger van 100.000 Franse soldaten ons land binnen bij Lobith. Op 1 juli 1672 trok de Franse koning Lodewijk XIV Utrecht binnen. Lodewijk wilde vervolgens langs de Vecht naar Amsterdam optrekken. De stadhouderlijke troepen trokken zich terug in Holland en wisten met inundaties langs de lijnen Muiden-Weesp-Abcoude-Uithoorn-Schoonhoven (de Hollandse waterlinie) de Franse opmars te stoppen. In Utrecht en langs de Vecht werden veel kastelen en buitenplaatsen geplunderd en verwoest door de Franse troepen.

Titelblad van *Vijver-Hof van Agneta Blok*, hofdicht door Gualtherius Blok, 1702. Gravure "del ad.v. fec".(naar het leven getekend) door J. Goeree, 1702.

Agnes Blok in haar tuin op Vijverhof, circa 1696. Aquarel door Philip Tideman.

Op Vijverhof kweekte Agnes Blok zeldzame en uitheemse planten. Door ruil en handel met kooplieden, botanisten en hortulani verzamelde zij honderden planten- en bloemensoorten in haar tuinen en oranjerie van over de gehele wereld en kreeg de bijnaam "Flora Batava". Zij slaagde als eerste in de Republiek om een vruchtdragende ananas te kweken in haar oranjerie, en ontving daarvoor van de Staten van Utrecht een gouden medaille. Van de aanleg van Vijverhof onder haar eigendom is een schilderij bekend geschilderd omstreeks 1694 door Jan Weenix waarop zijzelf, haar echtgenoot en twee kinderen, mogelijk twee nichtjes, zijn afgebeeld. Op de achtergrond is een deel van de aanleg zichtbaar met in het midden een volière, links haar trots der zelfgekweekte vruchtdragende ananas en een cactus, en rechts voorwerpen uit haar rariteitenkabinet. In 1696 kreeg Philip Tideman de opdracht van Agnes Blok om voor haar bloemboeken het titelblad te schilderen.⁵ Op dit titelblad beelde Tideman haar af te midden van haar tuin. In 1702 bezong achterneef Gualtherius Blok haar Vijverhof in een hofdicht de buitenplaats. Op het titelblad van dit hofdicht staat de theekoepel van Vijverhof aan de Vecht afgebeeld.

Over de exotische gewassen die Agnes Blok kweekte dicht Blok:

*"Hier streelt gy keurelykst,
gy wet hier onse sinnen
Door Konst, en Arbeid,
om Natuur volmaakt te winnen.
De vrucht, die 't Oosten
voor sijn éelste Nectar acht,
En 't Westen uit sijn schoot
eerst tot ons overbracht;
Wiens aangename reuk vervult
de grootste saalen,
Wiens schoon gesicht, 't
penceel onmachtig af te maalen,
't Nieuwsgierig oog bekoort,
is dat uitheems gewas,
Die 's Winters bloeiende,
die goud-geele Ananas;
Haar smaak gaar persiken
in de allerbeste hoven,
Haar sap de soetste most van muscadel te boven"*

Ook worden in het hofdicht de boomgaard, lindehagen, bloemen en moestuin van Vijverhof genoemd.⁶

Het huis Vijverhof, zijde van de Rijksstraatweg. J. Zeuner, 1775

Het huis Vijverhof, Vechtzijde. J. Zeuner, 1775

2.4 DE PERIODE 1704-1813

Na het overlijden van Agnes Block in 1704 komt Vijverhof door publieke verkoop in handen van Samuel Teixeira, telg uit een aanzienlijke en zeer vermogende familie. Samuel woonde in Amsterdam en Den Haag en gebruikte Vijverhof als zomerverblijf. In de verkoopacte uit 1704 is sprake van "een huijsinge met de boerenwooninge daeraen annex".⁷ Als Samuel in 1717 overlijdt, gaat het bezit over op zijn dochter Ribca en zijn jongere broer Benjamin Teixeira Baron de Bornival, die gehuwd waren.⁸ Mogelijk was het echtpaar in eerste instantie niet van plan om Vijverhof aan te houden. In de *Oprechte Haerlemsche Courant* van 2 augustus 1718 wordt de "extra schoone en welbeplante Hofstede; genaemt Vyverhof, omtrent 5 morgen beplant, met sijn fraeje Moderne Heerschaps-Huijsinge, Tuynmanshuys, Speelhuys, Stallinge en Koetshuys (...) mitsgaders nog omtrent 25 Morgen so Wey- Hoooy, als Bou-Land met een fraey Boerenhuys, 2 hooge schuuren etc." te koop aangeboden.

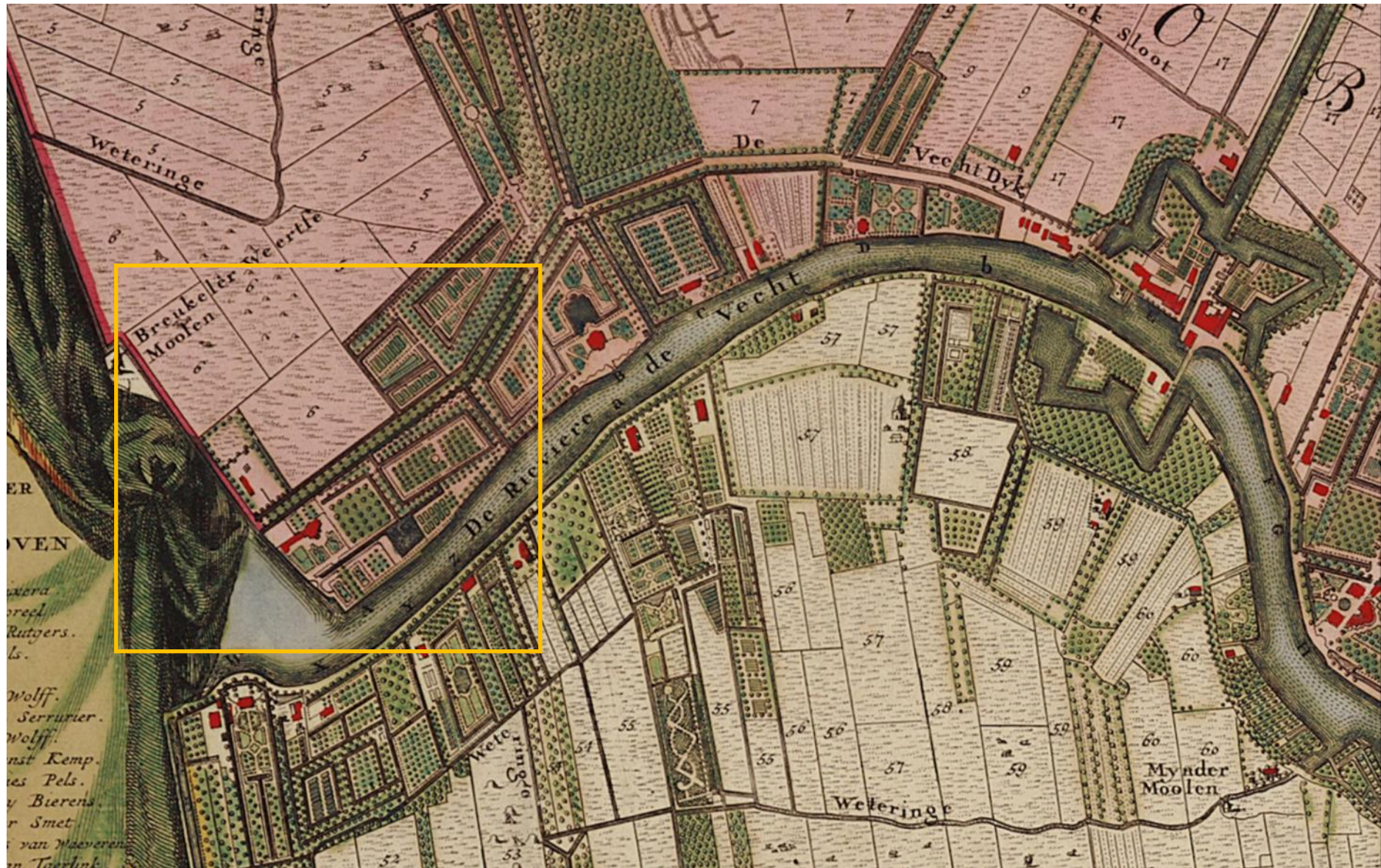
De vermelding van de "Moderne Heerschaps-Huijsinge" doet vermoeden dat de vergroting van het herenhuis met het brede rechthoekige voorhuis aan de wegzijde aan het bestaande blokvormige hoofdhuys onder Samuel Teixeira plaatsgevonden.⁹ Deze nieuwbouw is voor het eerst zichtbaar op een gravure van Daniël Stoopendaal uit het in 1719 uitgegeven *De Zeegepraalende Vecht*. Op deze gravure lijkt van bouwhuizen ter weerszijden van het herenhuis, zoals later in de 18^e eeuw wel het geval is, nog geen sprake te zijn. Bij deze bouwcampagne zal ook de boerderij naar de overzijde van de Heerenweg zijn verplaatst zoals ook uit de verkoopadvertentie blijkt. Tevens besteedde het echtpaar Teixeira-Teixeira ook veel aandacht aan de tuin, zo blijkt uit het bericht dat "Zaar Peter van Rusland, toen hij in 1717 dit paradijs bezocht, overtuigd van de hooge mate van volkomenheid der kweekkunst in dit oord, de oppertuinman van Vijverhof, met toestemming van diens heer, Benjamin Teixeira, met zich naar Rusland nam."¹⁰ De genoemde gravure van Stoopendaal toont een aanleg in geometrische stijl zonder veel details. Langs de Vecht lijkt een jaagpad zichtbaar en op de achtergrond is een theekoepel weergegeven, waarvan het dak in vorm afwijkt van de theekoepel van Agnes Block.

Een beter beeld van de aanleg krijgen we aan de hand van de *Nieuwe Kaart van Loenen* door C.C. van Bloemswaerdt uit 1726. Deze kaart toont dat de parkaanleg van Vijverhof geheel gesitueerd was op het kavel tussen de Vecht

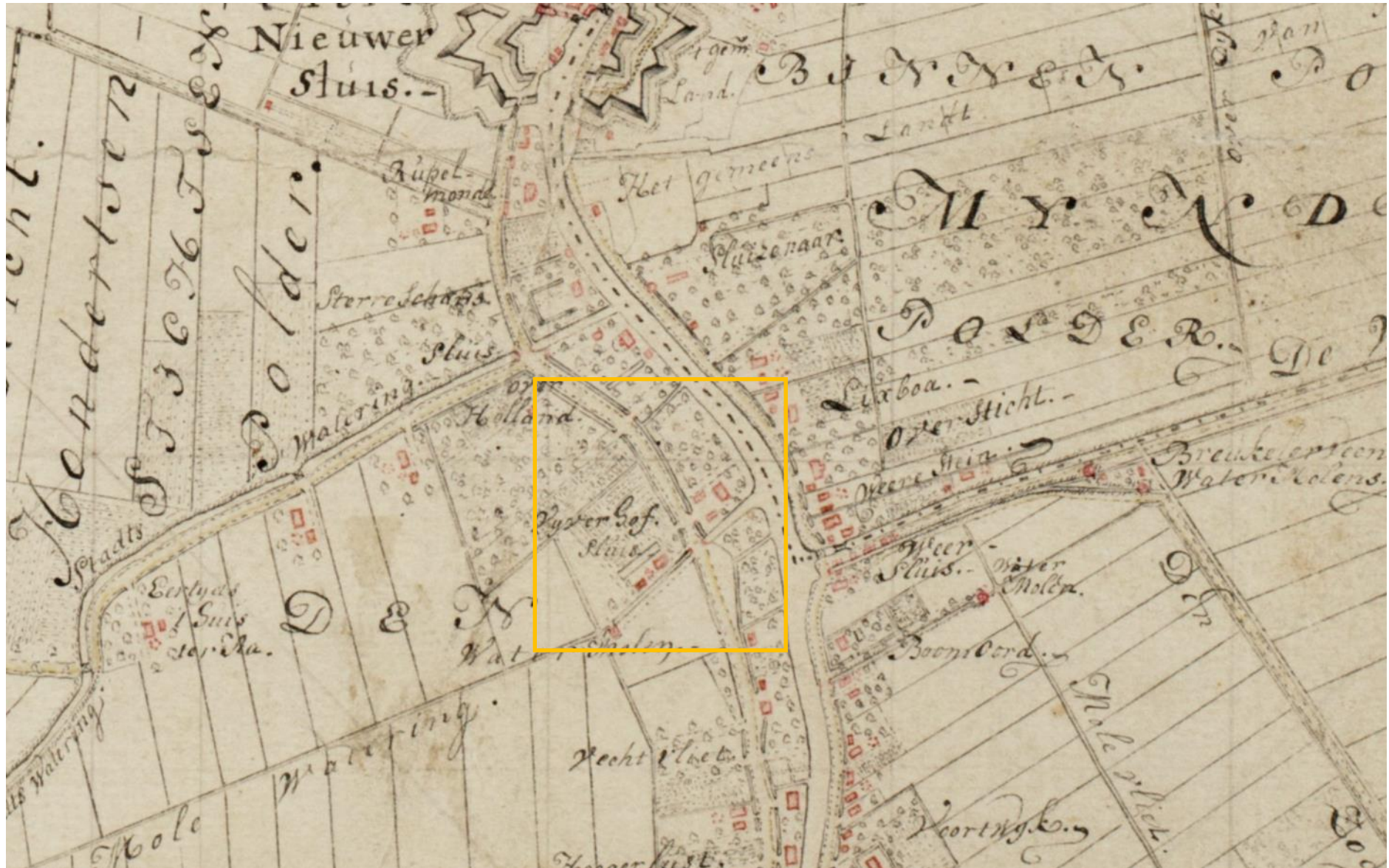
(noord), Molenvliet (oost), Heerenweg (zuid) en de buitenplaats Over-Holland (west). Ten zuiden van de Heerenweg lagen alleen percelen weiland en de verplaatste boerderij. Het huis ligt op de huisplaats aan de oostzijde nabij de Molenvliet en is omgeven door siertuinen. Ten westen hiervan liggen een vierkante en rechthoekige door sloten/grachten en boomsingels omgeven plantages of boomgaarden. Verder kent de aanleg ten noorden van het huis een brede waterpartij die halverwege zich verder verbreed tot een grote vierkante vijver.

Na het overlijden van Benjamin Teixeira in 1728 kende Vijverhof diverse eigenaren. Teixeira's echtgenote verkoopt Vijverhof in 1728 aan de Amsterdamse koopman Abraham Straalman, die het huis bewoont tot zijn dood in 1759. In de *Leydse Courant* van 2 juli 1759 wordt de openbare verkoop aangekondigd van "Een fraaye en wel geleeye dubbele HOFSTEDE genaamd VYVERHOF, met zyn moderne Heeren Huyzing, Vleugels, Tuynmans- en Boere-Wooning, geleegen aan de Vegt". Tevens worden verkocht "fraaye en konstige Vaasen, Groepen en Beelden (...) Orange, Mirtus, Lauwerier en Bygewassen, Land- en Water-Vogels, Rytuigen, een groot Speel-Trekjagt met Spiegelglazen, Tent (...)". Koopster is Abraham Straalmans schoondochter, Susanna van Lennep, weduwe van Abraham Straalman jr. , die de buitenplaats bezat van 1759 tot 1770. Gezien de vermelding van de "Vleugels" in 1759 zijn de twee bouwhuizen die het herenhuis flankeren door Abraham sr. gebouwd. De eerste kaart waar beide bouwhuizen op voorkomen betreft de *Kaart van de Hollandse Waterlinie* door P.A. Ketelaer uit 1769. Uit de kaart van Ketelaer blijkt tevens dat ten tijde van het bezit door de familie Straalman de weilanden ten zuiden van de Heerenweg onderdeel van de buitenplaats zijn geworden. Een belangrijk element in deze "overplaats" is een grand canal in de as van het herenhuis. Susanna van Lennep laat Vijverhof op haar beurt na aan haar zuster Catharina van Lennep. Catharina en haar echtgenoot, Thomas Leonard de Vogel, laten het bezit in 1775 afbeelden door J. Zeuner, gezien vanaf zowel de Vechtzijde als de straatzijde. Op de schildering vanaf de Vechtzijde is de tuin van Vijverhof te zien. Te zien zijn het huis met een classicistische tuin met vier grote siervazen op sokkels en op de voorgrond de theekoepel en helemaal links voor de kijker een boothuis.

In het stadsarchief Amsterdam ligt een kasboek van Vijverhof dat de periode 1790-1794 beslaat. Hierin worden een aantal kosten voor de tuin genoemd die wijzen op de omvorming naar een aanleg in landschapsstijl, zoals op 2 maart

Nieuwe Kaart van Loenen door C.C. van Bloemswardt uit ca. 1726. Het Utrechts Archief, TA X 2079

P.A. Ketelaer, *Kaart van de Hollandse Waterlinie*, 1769. Nationaal Archief, 4-OSK-H50-3

"Vijverhof, de lust-plaats van den Hr. Benjamin Teixeira op Weerestein siende", gravure uit D. Stoopendaal, *De Zeegepraalende Vecht* (1719)

1790 een "vragt van wiltplantsoen en boomen", op 6 maart 1790 een "vragt van Engels plantsoen", op 19 maart 1791 "van de heer Van Voorst drie Engelse planties" en "een vragt van plantsoen van Utrecht".¹¹ Vermoedelijk valt dit samen met de vergraving van enkele van de 18^e eeuwse vijvers in landschapsstijl zoals zichtbaar op het Kadastraal Minuut Plan uit 1828 (zie volgende paragraaf).

Na het overlijden van Thomas de Vogel wordt Vijverhof in 1794 verkocht. In een opdracht van de erfgenamen aan de executeurs verzoeken zij de hofstede Vijverhof op de veiling op te houden als voor Vijverhof minder dan fl. 22000,-, en voor het huis op de Herengracht minder dan fl. 75000,- wordt geboden "als oordeelende, dat die twee percelen onder de zo evengenoemde sommen niet dan tot nadeel van den Boedel & dus van de gezamenlijke Erfgenamen verkogt kunnen worden & beloovende daarom die ophouding op onze uitdruklijke begeerte voor gemeene rekening & ten voordeel des boedels gedaan goed tekeuren & te houden van waarde".¹²

In de verkoopadvertentie in de *Goudasche Courant* van 25 augustus 1794 wordt de buitenplaats uitgebreid beschreven. Het betreft drie percelen:

1. "de huisplaats met "een extra plaisante zeer aanzienlyke en welgesitueerde HOFSTEDE, genaamd VIJVERHOFF, met deszelfs capitaale hegte en sterke Heeren-Huizinge, Koetshuis en Stallinge, Tuinmanwooning, Coupels, Cabinetten, Jachthuis en verdere getimmertens; mitsgaders Boomgaarden, Engelsch Plantsoen, Vischryke Vijvers, Cascade, Bosch, Moestuin enz."
2. "een Overplaats en boerdery, met deszelfs Huismans wooning, Wagen en Hooihuis, Stallinge, Orangerie, Broei- en Moestuin, Menagerie enz. waargter en ter zyde de extra wel toegemaakte Wei- en Hooi-Landeryen".
3. "een perceel omtrent 2 ½ Morgen LAND, nu genaamd Vyverhoff, gelegen aan de Rivier de Vecht aan 't Zandpad tegens over de huisplaats".¹³

In de in 1794 ten behoeve van de verkoop uitgegeven "catalogue van een aanzienlyke party meubilaire goederen (...) alsmeede een groote party Tuincieraaden (...) alles nagelaten door Wylen den Wel Ed. Heer Leonard Thomas de Vogel" wordt de gehele te verkopen inboedel op Vijverhof vermeld. Zo worden onder andere onder kavel 23 "2 uitmuntende op glas met houd en zilver geërsde Gezigten, van de Hoffstede Vyver-Hof, van vooren en agteren te zien, door Zeuner, met vergulde binnen randen" alsmede een "groot behangsel" waarmee het bekende geschilderde behangsel van Vijverhof zal zijn bedoeld wat tot voor kort in de burgemeesterskamer van Maarssen op de buitenplaats

Goudestein hing.¹⁴ Tot de aankleding van de tuin behoorden vele tuinbeelden waaronder specifiek vermeld een aantal marmeren vazen en tuinbeelden van de befaamde beeldhouwer Jan van Logteren,¹⁵ meer dan 30 tuinbanken, glazen ramen voor een perzikenkas, abrikozenkas, druivenkas, bloemenkas, vele ramen voor lessenaars. Bijzonder is verder de vermelding van "eenige Walviskaaken" die gediend zullen hebben als schuurpaal voor het vee.

Koper van "Een Hofstede Genaamt Vijverhof, met desselfs Huizinge, Stalling etc. gelegen aan de Rivier de Vecht, tusschen Breukelen en de nieuwer Sluijs als meede Een Overplaats, Boerderij etc. Geleegen over de gemelde plaats aan de Klijweg" was de Amsterdammer Lourens Wetzler, die f 35000,- voor de genoemde goederen betaalt.¹⁶ Wetzler, gehuwd met Catharina Susanna van Affelen, schreef op 23 september 1803: "Laatstleden Zondag avond met myne Vrouw en Kinderen met een Koets wederkeerende, naar myn Hofstede Vyverhof, gebeurde een droevig ongeval, dat door het breken der Lydsels de Paarden den teugel missende de Koets in het water gedrongen wierd: myne Kinderen en ik zyn gelukkig gered: dan myne hartelyke geliefde Echtgenote (...) wierd ook wel uit het Rytuig gered, dan aan de gevolgen van dit ongeval overleed zy".¹⁷ Nog geen jaar later verkocht Wetzler Vijverhof aan Pieter Jan van Es voor fl. 23.600. Van Es verkocht twee jaar later Vijverhof al weer. Kopers voor fl. 30.000 waren de Amsterdamse stadsdrukker Pieter Hendrik Dronsberg en zijn echtgenote Jacoba Johanna Buijs.¹⁸

Plattegrond van Nieuwersluis met omgeving, 1829. Nationaal Archief, 4.OPV H 728.

Veldminuut Topografisch Militaire Kaart, blad Woerden. Oprename door landmeter L.J.S. von Mots, 1849

2.5 DE PERIODE 1813 - 1866

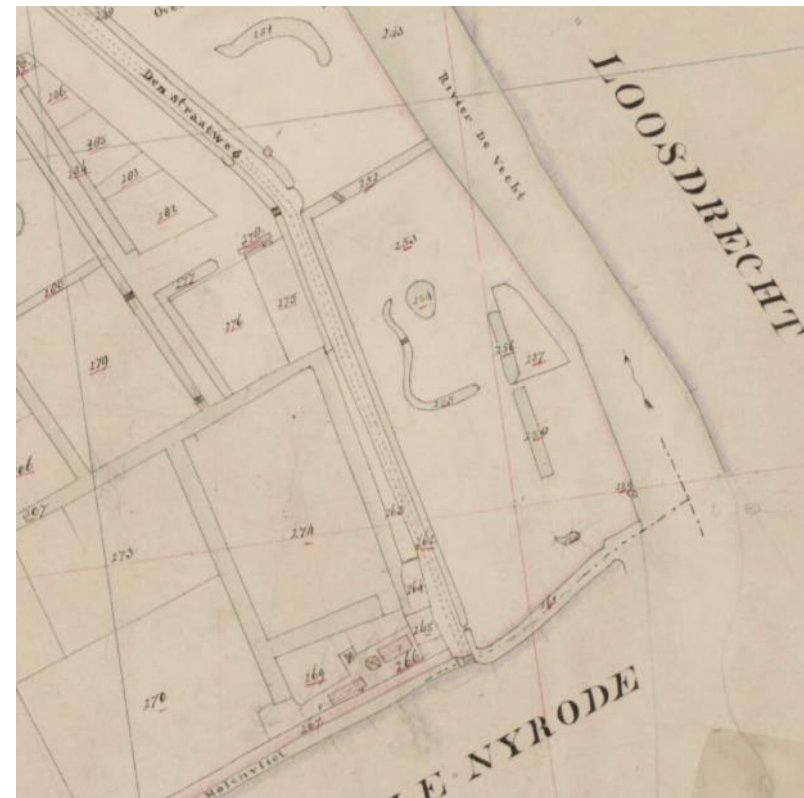
In januari 1813 koopt Anthony Hendrik van den Bergh van Lexmond, eigenaar van de belendende buitenplaats Over-Holland, de grond van Vijverhof van Pieter Hendrik Dronsberg. Dronsberg verplicht zich bij de verkoop de gebouwen van Vijverhof af te breken en het terrein in december van dat leeg op te leveren. Het landhuis wordt inderdaad gesloopt en het park wordt bij Over-Holland getrokken.

Op het Kadastraal Minuutplan Loenen, sectie C, blad 02 uit 1828 is het huis inderdaad verdwenen. Op de bijbehorende kadastrale legger, de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel, is af te lezen dat A.H. van den Bergh van Lexmond eigenaar is. De voormalige huisplaats van Vijverhof tussen Vecht en Heerenweg kent als enige bebouwing nog de theekoepel in de noordoosthoek aan de Vecht (perceel 259). Het gehele terrein wordt kadastraal genoemd als "Plezierbosch tot vermaak" (perceel 253). In de aanleg liggen een kom (perceel 254), een slingervijver (perceel 255), twee rechthoekige vijvers (percelen 256 en 258) en komvormige vijver (perceel 260) die allen omschreven worden als "Water tot vermaak". De vijvers zijn allemaal te herleiden tot de vroeg 18^e eeuwse aanleg die op de *Nieuwe Kaart van Loenen* uit 1726 staat weergegeven. In de aanleg bevindt zich verder alleen nog een moestuin (perceel 257).

De entree tot het park vanuit Over Holland is te herkennen aan de scheefliggende brug in de grenssloot tussen Over-Holland en Vijverhof (perceel 252 "Water tot vermaak"). De scheve ligging van de brug over deze grenssloot wordt bepaald door de ligging in de as van een laan (evenwijdig aan de Heerenweg) in het park van Over-Holland. De overplaats van Vijverhof bestaat in deze periode uit de boerderij met erf en een inrichting die verder bestaat uit moestuinen (percelen 264, 265 en 274). Langs de Heerenweg bevindt zich nog een strook bos (perceel 263). De grote moestuin (274) is omgeven door een breed water (perceel 307) dat genoemd wordt als "Water tot vermaak", waarvan de zuidelijke arm het voormalige grand canal uit de 18^e eeuwse parkaanleg betreft.

Als Anthony Hendrik van den Bergh in 1842 overlijdt is zijn dochter Elisabeth Maria (1894-1838) al overleden. Zijn bezittingen vererven op zijn kleinkinderen:

Pieter Clifford (1817-1875), Anthony Hendrik Clifford (1818-1893) gehuwd met Henriëtte Sophia Wilhelmina Roëll (1826-1910) en Maria Anna Clifford (1826-1862) gehuwd met Boudewijn Jacobus Ploos van Amstel (1824-1885). Anthony Hendrik erft Over-Holland en Pieter erft het voormalige Vijverhof. Vermoedelijk wordt in deze periode de overplaats met boerderij afgescheiden van Vijverhof.

Kadastraal Minuutplan Loenen, sectie C, blad 02 uit 1828.

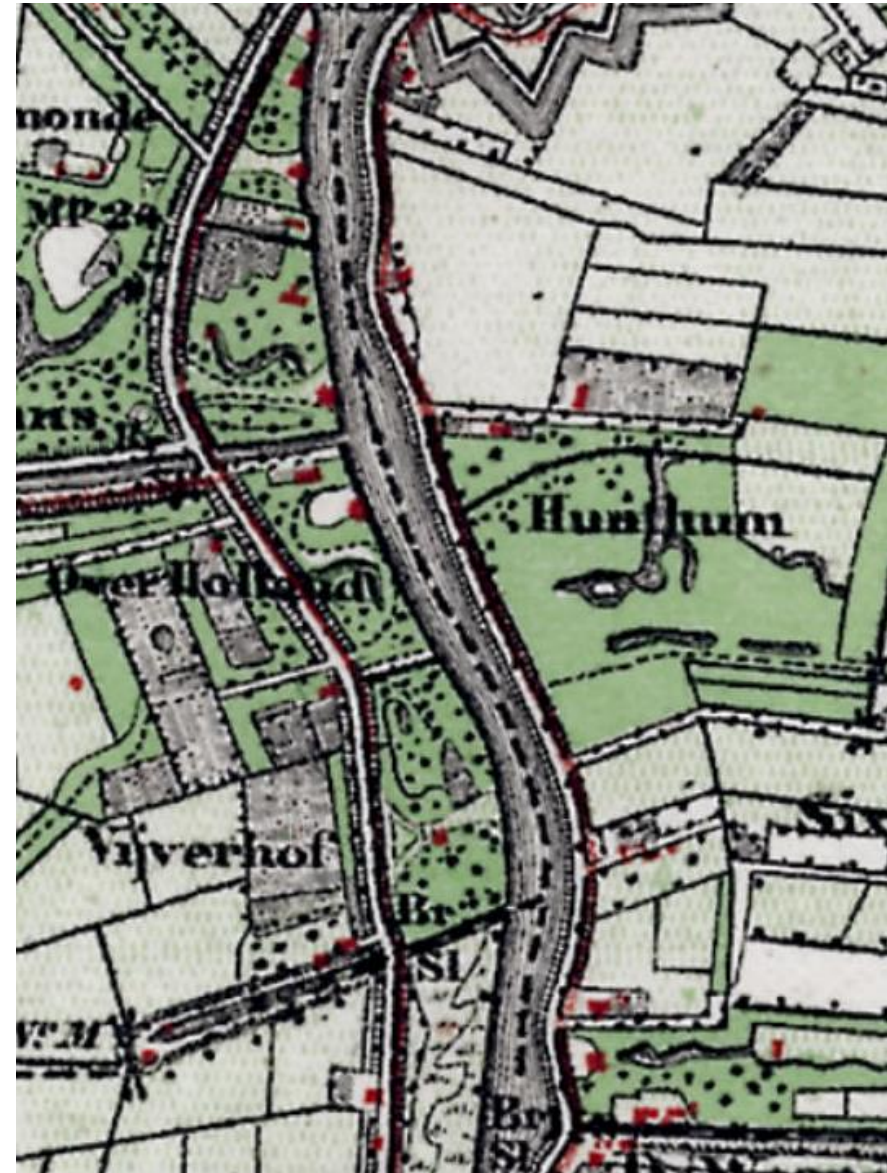
Vijverhof ten noorden van Breukelen vanaf het Zandpad naar het zuidwesten gezien. In bruin en grijs gewassen tekening door P.J. Lutgers, 1868.

2.6 DE PERIODE 1866-1927: EEN NIEUWE BUITENPLAATS

In 1866 laat de ongehuwd gebleven Pieter Clifford op "den grond van de geweene, sedert aan Over-Holland getrokken heerenhofstede Vijverhof en daarop staande koepel, alles met derzelve plantsoenen, sparrebosch, opgaand geboomte, hakhout, vijvers" een nieuw blokvormig bepleisterd herenhuis in eclectische stijl bouwen.¹⁹ De eerste vier hoekstenen van het nieuwe huis, villa Vijverhof, in 1866 zijn gelegd door vier nichtjes van Pieter Clifford. Dit waren twee dochters van zijn zuster Maria Anna; Elisabeth Maria Ploos van Amstel (geb. 1851) en Johanna Jacoba Ploos van Amstel (geb. 1852) en twee dochters van zijn broer Anthony Hendrik; Cornelia Catharina Clifford (geb. 1852) en Elisabeth Maria (geb. 1852). Het nieuwe huis werd niet op locatie van het in 1813 gesloopte huis gebouwd maar ca 60 meter noordelijker waardoor het centraler in de parkaanleg kwam te liggen.

Tegelijk met de bouw van het nieuwe huis zal de parkaanleg zijn gereorganiseerd. Een ontwerptekening voor deze aanpassing is niet bekend. Een gewassen pentekening van P.J. Lutgers uit 1868, twee jaar na de bouw van het nieuwe Vijverhof, geeft de parkaanleg weer vanaf de overzijde van de Vecht. Duidelijk zichtbaar is het open zicht op de Vecht vanaf het huis aan de oostzijde. Alleen aan de zuidzijde is de Vechtoever dichtgeplant. Op de tekening is verder het richting de Vecht aflopende gazon duidelijk herkenbaar. De brug op de voorgrond suggereert dat tegelijk met de bouw van het huis een vijver is aangelegd. De vorm van deze vijver valt uit de tekening niet te herleiden. De basis voor de nieuwe vijver vormde een rechthoekige vijver (perceel 258 op het Kadastraal Minuut Plan) die waarschijnlijk tot een slingervorm werd vergraven. De nieuwe vijver wordt overigens op de topografische kaart van 1874 niet weer gegeven.

Aan de straatzijde (west) was er tevens een grote openheid tot op de molen aan de Molenvliet aan de overzijde van de Rijksstraatweg in de voormalige overplaats zoals zichtbaar op de tekening van Lutgers. Het nieuwe huis kreeg een entree (de huidige noordelijke entree) met dam over de bermsloot van de Rijksstraatweg die voorzien werd van een fraai ijzeren hekwerk met de letters Vijverhof, dat nu niet meer aanwezig is.²⁰

Topografische kaart Bonneblad 405 Vinkeveen, uitgave 1874.

"De stam van den Amerikaanschen populier in het park van Vijverhof".
Foto C. Steenbergh, 1923.

Smeedijzeren toegangshek, foto 1941. Het Utrechts Archief, Beeldbank, cat.nr. 93715 Vijverhof.

Pieter Clifford bewoonde dit nieuwe Vijverhof tot zijn dood in 1875, waarna het overging op zijn broer Anthony Hendrik (1818-1893), die op Over-Holland woonde. In deze periode werd Vijverhof vermoedelijk verhuurd. In ieder geval huurde C.M. de Jong van Rodenburgh, gehuwd met Alexandrine baronesse van Westerholt, van 1882 tot 1887 Vijverhof.²¹

Na de dood van Anthony Hendrik in 1893 vererfde Vijverhof op zijn dochter jkvr. Jacoba Henriëtta Marianna Agatha Clifford, echtgenote van Hendrik Jacob Doude van Troostwijk. De latere eigenaar J.A.C. Malchus schreef over deze periode *"na 1875 is het huis steeds aan verschillende families verhuurd geweest. Zoo werd tot aan het begin van de 20^e eeuw (ongeveer 1902) het huis bewoond door den adjunct-commies van de Provinciale Griffie te Utrecht, Hendrik van Notten. Toen deze in 1902 zijn vaste domicilie te Utrecht had, werd Vijverhof nog door hem gebruikt om er zijn Zondag door te brengen. Na Hendrik van Notten werd Willem Barend Westerman, gehuwd met een zekere Juffrouw Smithuyzen, verwante van de bekende ABC-cigarettenfabrikant, bewoner van Vijverhof, zij het slechts voor een luttele twee jaren. Daarna nam van 1905 tot 1909 de bekende jurist J. van Hamel zijn intrek op het oude buiten van Jhr Pieter Clifford. De jaren na 1909 brachten voor het eens zoo prachtige landgoed weinig vertier. De telkens terugkerende hoge waterstanden die de vijvers van het buitengoed deden overloopen en de tuinen onbegaanbaar maakten, waren waarschijnlijk één der oorzaken van het sporadisch bezoek. Bovendien eischte de fiscus een ruim deel van het kapitaal der families, die dergelijke groote buitens wilden bewonen. Weinigen werden in staat gesteld de zware fiscale lasten te dragen. Het valt dan ook niet te verwonderen, dat nadat de Van Lutternelds in 1923 en de Van Beusekoms in 1926 Vijverhof hadden verlaten, het huis gedurende langen tijd leeg heeft gestaan."*²²

Na de dood van jkvr. Jacoba Henriëtta Marianna Agatha Clifford in 1927 gaat het huis in andere handen over.²³ Ten tijde van de huur door mr. E. van Beusekom was Vijverhof beroemd vanwege zijn immense Canadese populier met *"een reusachtigen stam-omvang. Vijf of zes man met wijdgesperde armen, in cirkelkring, kunnen nauwelijks den stam omvatten. De ingang naar de holte, die (...) tot aan het hoofd van een flinken knaap reikt, kan, eenigszins gebukt gaande, worden betreden en dan bevindt men zich een donkere ruimte ... een prachtige schuilplaats voor de kinderen!"*²⁴

Op een bouwaanvraag van 1933 staat in de zuidwesthoek op de hoek van de Molenvliet en de Rijsstraatweg al een eerste afkaveling weergegeven. Het betreft een huis met bijgebouw die als bestaande situatie is ingetekend. Onbekend is wanneer deze afkaveling heeft plaatsgevonden. De topografische kaart uitgegeven in 1917 geeft deze gebouwen nog niet weer.

Ansichtkaart Vijverhof omstreeks 1900 met het voor het huis lopende pad. Rechts van de villa zijn de beplantingen en boerderij van de overzijde van de Vecht zichtbaar (nb. de huidige grondwallen zijn nog niet aanwezig en de oriëntatie van de achtergevel van de villa op de Vecht is nog in tact). Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.

2.7 DE PERIODE 1927-1958

In de 20^e eeuw wordt het terrein van de voormalige buitenplaats Vijverhof afgekaveld en verschijnen er diverse nieuwe gebouwen. In 1927 komt Vijverhof in bezit van Theodoor Johan Verrijn Stuart. In oktober 1927 wordt aan Verrijn Stuart (1868-1930) een vergunning verleend voor het bouwen van een bloemenkas en het realiseren van parkeergelegenheid voor een auto in één aanbouw tegen de zuidelijke gevel van Vijverhof. De aanbouw wordt gemaakt van glas, ijzer en steen en meet 13 bij 3,8 meter.²⁵

In 1930 wordt Vijverhof aangekocht door het in Breukelen gevestigde bedrijf van J.W. Bronwasser, de N.V. Industriële Maatschappij V/H J.W. Bronwasser Czn. Het noordelijke gedeelte van Vijverhof dat grensde aan Over-Holland werd vrij spoedig na de verwerving verkaveld. In juni 1933 ontvangt de N.V. Industriële Maatschappij V/H J.W. Bronwasser Czn een vergunning voor het bouwen van een landhuis in de tuin van villa Vijverhof aan de noordzijde tegen de Molenvliet. In het bouwdoosier is de locatie van dit nieuwe huis ingetekend op een plattegrond.²⁶

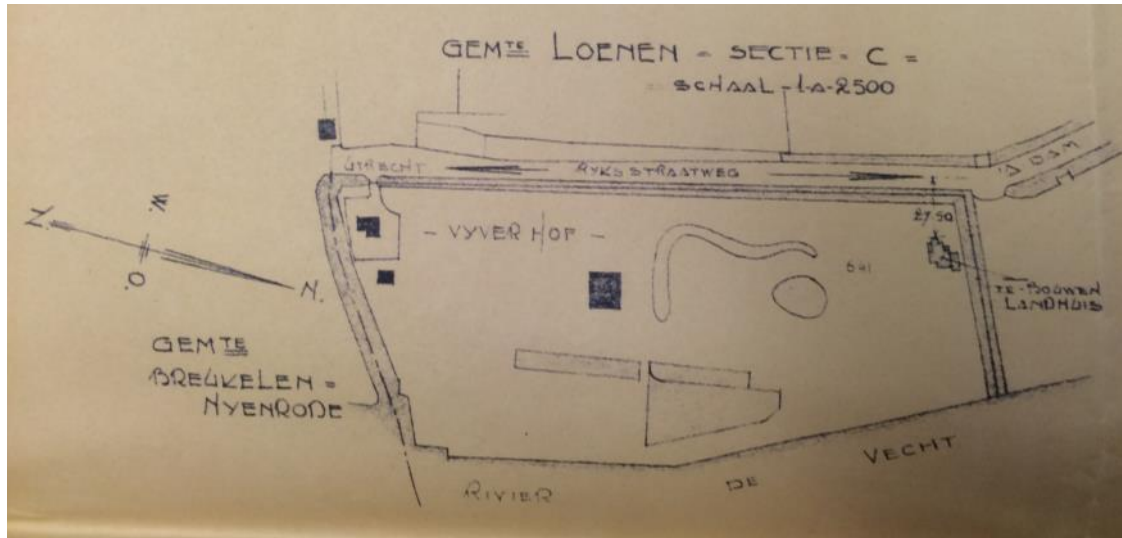
Dezelfde aanvrager ontvangt in 1937 een vergunning voor de bouw van een tweede landhuis met garage op het terrein ondanks een enigszins verontwaardigde reactie van de Provinciale Utrechtse Welstandscommissie, die schrijft dat het nu ingediende ontwerp "totaal onvoldoende" is en "Bovendien moeten wij uw college onder de aandacht brengen dat het losraak verkopen van kavels bouwterrein op Vijverhof straks een juiste aanleg van wegen onmogelijk maakt. De kavels worden nu verkocht naar aanleiding van een totaal onvoldoende verkavelingsplan."²⁷ Dit tweede landhuis wordt aan de Vecht ten noordoosten van villa Vijverhof gebouwd.

In 1938 vraagt G. Stekelenburg een vergunning aan voor het bouwen van een woning met schuur in de voormalige tuin van villa Vijverhof. De vergunning wordt niet verleend omdat de heer Stekelenburg geen ontheffing heeft van het verbod der Lintbebouwingswet om uit te wegen op een rijksweg. Twee jaar later probeert hij het opnieuw, ditmaal met ontheffing verleend door de minister van Waterstaat. De vergunning voor de bouw van een woonhuis wordt verleend.²⁸ Ten behoeve van de entree wordt de bestaande entree aan de noordzijde van villa Vijverhof in een cirkelvorm aangelegd zodat deze tevens de nieuwe villa ontsloot.

In november 1940 vraagt Stekelenburg een vergunning aan voor het plaatsen van een houten bergplaats van 40m² voor "tuingereedschappen, zeiluitgen, fietsen enz." in de tuin achter huize Mid-Vijverhof. Deze vergunning wordt verleend. Deze bergplaats staat gepland achter het op dat moment in aanbouw zijnde huis Mid Vijverhof op zijn perceel.²⁹ In 1941 ontvangt de heer A. Hartog, bewoner van een van de nieuwe villa's, een vergunning om een bootbergplaats boven een bestaand haventje aan de rivier de Vecht te bouwen op de voormalige buitenplaats Vijverhof.³⁰

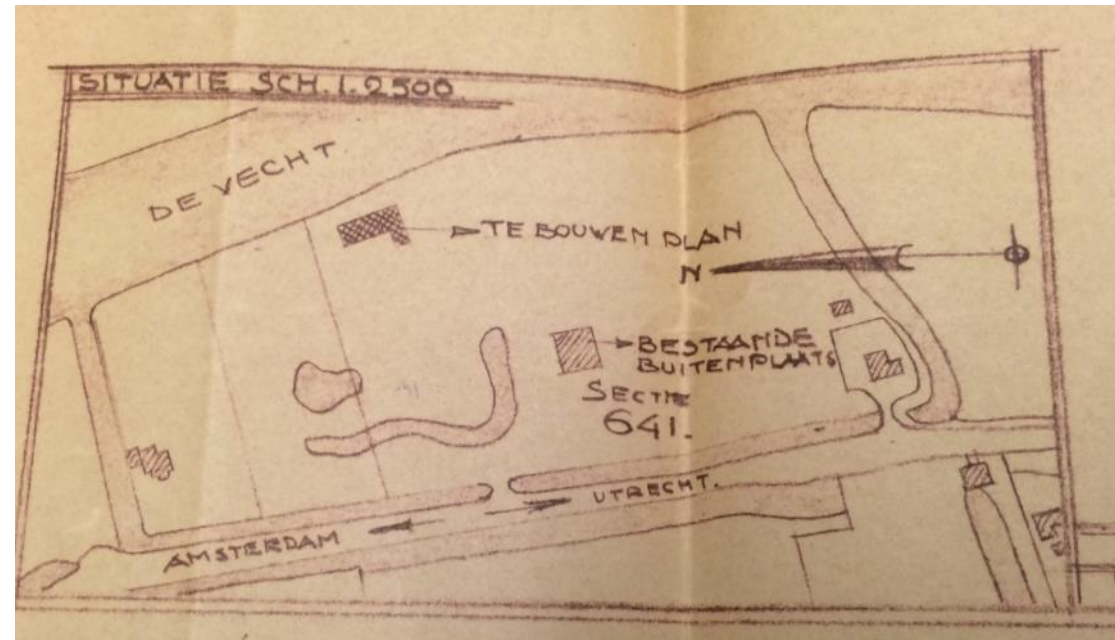
Op 23 juni 1941 meldt *Het Vaderland. Staat- en Letterkundig Nieuwsblad*: "Het voormalige statige patriciërshuis *Vijverhof*, staande langs de Vecht, is eenige maanden geleden door de NSB. aangekocht; onder deskundige leiding is het interieur van deze oude villa veranderd, zoodat een prachtig gebouw ontstond, dat aan de achterzijde uitziet op de Vecht en aan de voorzijde op den *Rijksstraatweg* Amsterdam— Zaterdag heeft ir A. A. Mussert het gebouw officieel geopend". De NSB gebruikt Vijverhof twee jaar langs als kantoor voor de afdeling Vechtstreek.

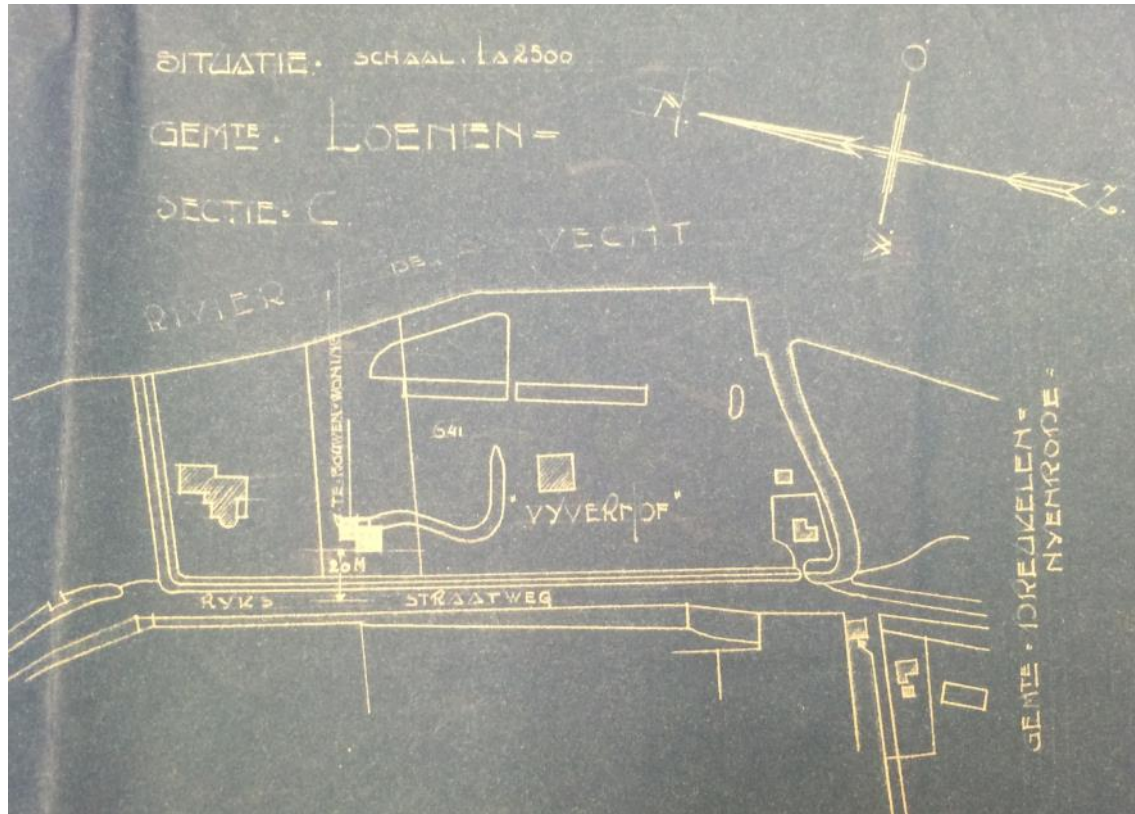
In 1943 wordt de buitenplaats Vijverhof verkocht. Koper is J.A.C. Malchus, eigenaar van de Electro Fort Amsterdam stofzuigerfabriek. Een deel van de activiteiten van de EFA waren in Breukelen gevestigd. Zelf schreef Malchus over de aankoop: "*In het voorjaar van 1943 zagen de vreedzame bewoners van Loenen en Breukelen ineens, hoe op een goeden dag een aantal metselaars, timmer- en tuinlieden het ergerlijk verwaarloosde huis en den rijk door onkruid en woekerplanten overgroeiden tuin onder handen namen. Naarstig verder gearbeid. Zoo werden de grauwe muren van de dorre klimop planten ontdaan en opnieuw gewit, de tuin geheel omgespit en van jonge aanplant en kleurrijke bloemperken voorzien. Velen zullen zich toen afgevraagd hebben wat thans de bestemming van het oude huis wel zou zijn. Spoedig verkondigde een groot bord: Hier wordt gevestigd een tehuis voor ongehuwd personeel van de Efa-Corema". Enkele weken later, op 21 Mei 1943 werd het tehuis op feestelijke wijze geopend. De vele genodigden, die een rondgang door het huis maakten, zullen met verbazing hebben geconstateerd wat er in het korte tijdsbestek van acht weken gevraagd werd. Het oude landhuis van toen had een metamorphose ondergaan. Het rijk en comfortabel ingerichte interieur, met een bibliotheek, twee biljartkamers, een eet- en conversatiezaal viel al direkt bij iedereen in den smaak. De binnenhuis-architect Tepas en zijn medewerkers hebben zich dan ook inderdaad op meesterlijke wijze van hun taak gekweten. En nu het Vijverhof-leven op volle toeren draait, de bewoners wat zijn*

Verkaveling Vijverhof met de nieuwbouw van een villa, bouwaanvraag 1933. Tevens zichtbaar dat in de zuidwesthoek al een villa met bijgebouw is gerealiseerd voor 1933. Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.

Verkaveling Vijverhof met de nieuwbouw van een villa, bouwaanvraag 1937. Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.

Verkaveling Vijverhof met de nieuwbouw van een villa in 1938 voor de heer Stekelenburg en de aanvraag voor een bijgebouw, bouwaanvraag 1940. Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.

De te bouwen broeikas op een plattegrond uit 1943 uit het bouwdoosier, bouwaanvraag 1943. Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.

Luchtfoto Royal Air Force foto 1945. Collectie Kadaster Nederland (Zwolle), inv.nr. 123 -03-4123-Vreeland

Foto voorgazon Vijverhof ten tijden van het gebruik als "Officiers Selectie Centrum" in 1945.

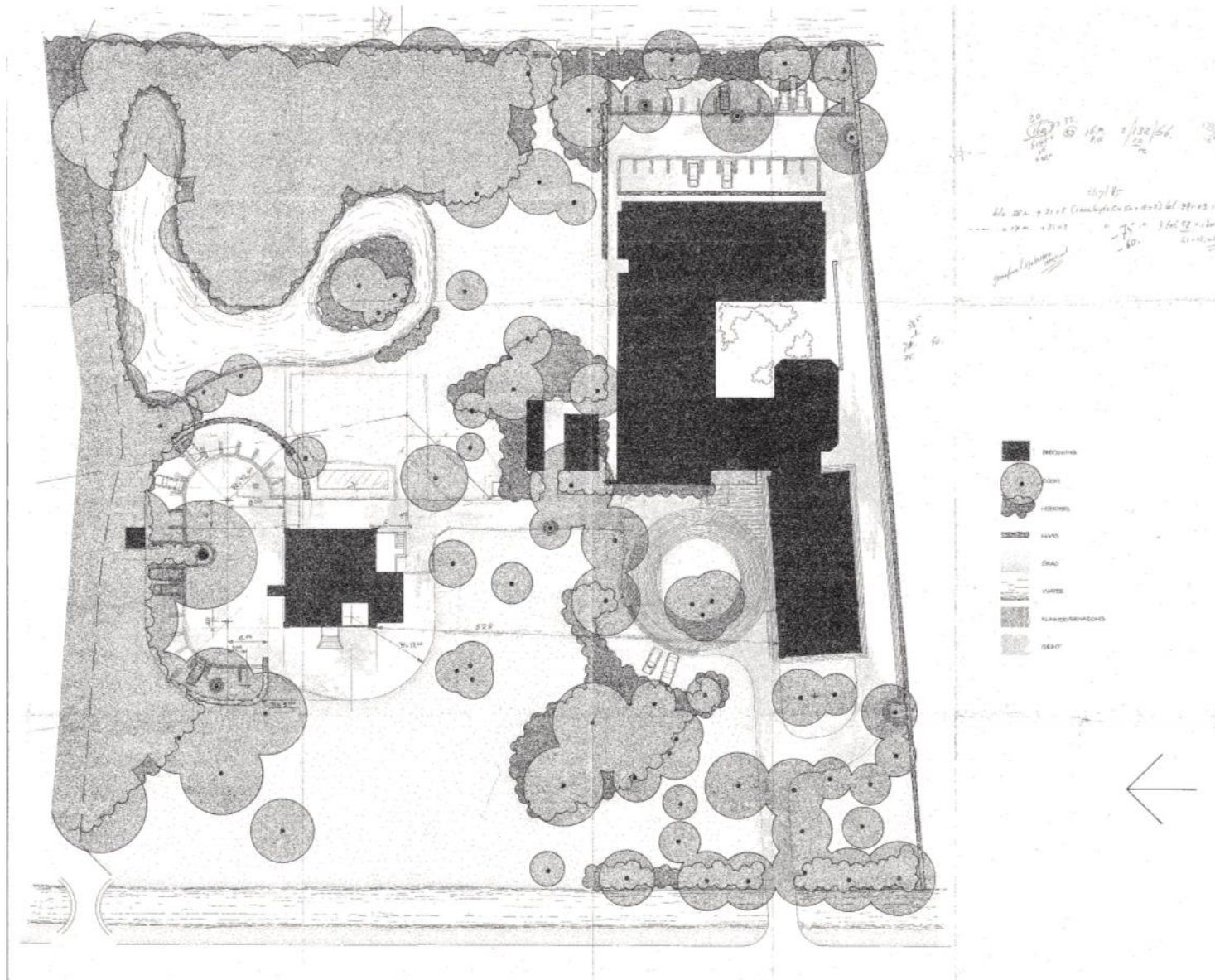
*ingeburgerd, komen de kosten en de moeite, die aan het interieur zijn besteed, langzamerhand tot hun recht. Binnen de vier wanden van de eet- en conversatiezaal is al menig feestelijke gebeurtenis op gezellige wijze gevierd, terwijl de spreuk boven de schoorsteen in de bibliotheek: 'Gaaf tot de mieren en wordt wijs', al enkelen er toe gebracht heeft de winteravonden met studie en lectuur te verkorten.*³¹

In 1943 wordt ook het padenpatroon gewijzigd waarbij de entreelus en het pad voorlangs villa Vijverhof (westzijde) gewijzigd worden. Verder laat Malchus in 1943 onder andere de "bouwvallige stoep" voor de hoofdingang van het landhuis vernieuwen en bekleden met "in het bezit van den eigenaar zijnde" marmerplaten.³² De originele stoep is vervolgens herplaatst op de huidige locatie als Vechtstoep. Eveneens in 1943 vraagt Malchus een vergunning aan voor een op dat moment al gebouwd dienstgebouwtje (ten noorden van villa Vijverhof), wat is neergezet ten behoeve van het ongehuwde personeel van de Efa-Corema fabriek dat verblijft op villa Vijverhof. De vergunning wordt toegekend. Ook wordt in 1943 een vergunning aangevraagd en verleend voor de bouw van een broeikas op het terrein, waarin het personeel haar eigen groente kan kweken. De oppervlakte van deze kas bedraagt 315m².³³ Deze kas was afkomstig van de buitenplaats Queekhoven.³⁴

Na de bevrijding van Nederland in mei 1945 wordt Vijverhof, op dat moment nog steeds in eigendom van de heer Malchus, op 10 juli 1945 gevorderd ter huisvesting van een groep Canadese officieren, die het gebouw als 'Officers Mess' gebruiken. In het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen bevinden zich enkele stukken betreffende schadevergoedingen voor de vordering van gebouwen door de Geallieerde en Binnenlandse strijdkrachten. Hierin is terug te lezen dat Vijverhof eind oktober 1945 wordt teruggegeven en dat "*all fittings and furnishings have remained satisfactorily intact, and the premises are in good shape. No complaints.*"

In het dossier zit een briefwisseling tussen dhr. Malchus en de burgemeester van Loenen over het betalen van de tuinbaas van Vijverhof, de heer B. Pul. Malchus meent dat het salaris tijdens de vordering door de Canadezen door de gemeente Loenen zou worden betaald. De burgemeester van Loenen reageert met de mededeling dat het salaris van de tuinlieden Heus en Flug ten tijde van de vordering voor hare rekening is genomen [van de gemeente] terwijl deze betaling bij het Dep. van Oorlog wordt gedeclareerd.³⁵

In 1949 wordt door Malchus, die zijn Efa-fabriek verkoopt, tevens de buitenplaats Vijverhof verkocht. Een advertentie in de *Gooi- en Eemlander* van 5 januari 1949 meldt de verkoop van "De buitenplaats VIJVERHOF, groot 1.70 HA, met bijgebouwen, broeikassen, aanlegplaats, siertuin met hoog geboomte, moestuin, tennisbaan enz.." De buitenplaats wordt gekocht door A. Couperus voor fl. 35.000 en hetzelfde jaar doorverkocht aan mevrouw B.H.M.L. van der Slik-Scharff voor fl. 35.000. Hierna komt het aan haar nicht G. (Gerda) A.W. van der Stoop-Koekoek.

Ontwerp voor de herinrichting van de tuin- en parkaanleg van Vijverhof door tuinarchitect Zeger Woudenberg, 1989.

2.8 DE PERIODE 1958-HEDEN

Gerda van der Stoop-Koekoek probeert villa Vijverhof te verkopen. Een advertentie in het *Algemeen Handelsblad* van 14 april 1956 kondigt de verkoop aan van de buitenplaats "met fraai aangelegde, goed onderhouden tuin, vijver, kassen, steiger en botenhuis aan de Vecht, groot 1.44.65 ha." Uiteindelijk verhuurt zij Vijverhof eerst in 1957 aan de Koninklijke Academie van Wetenschappen en in 1958 koopt de KNAW de buitenplaats. Vanaf 1957 is het Hydrobiologisch Instituut van de KNAW gevestigd in villa Vijverhof. Dit instituut werd in 1957 opgericht om onderzoek te doen naar de ecologie van zoet water. Ten behoeve van hun werkzaamheden wordt het laboratoriumgebouw genaamd 'het Koetshuis' aan de zuidzijde van het terrein gebouwd. In de jaren '60 van de vorige eeuw wordt instituut omgedoopt tot Limnologisch instituut.

Uit de beschrijving van het terrein door de tuinarchitect Zeger Woudenberg in 1989 blijkt dat er ten tijde van het Limnologisch Instituut vanaf de jaren '60 veel aandacht is geweest voor stinsenplanten: "*Het onderhoud zoals dat de laatste twintig jaar plaatsgevonden heeft, was er op gericht de plantenrijkdom in bijvoorbeeld de grasvelden te vergroten. (...) In de grasvelden zijn vele bijzondere bollen aangeplant. (...) In het gras bloeien in het voorjaar vele botanische crocussen en drie verschillende soorten sneeuwkllokjes.*"

In 1989 werd het besluit genomen om het Limnologisch Instituut in Oosterzee samen te voegen met de afdeling in Nieuwersluis. Hiertoe werd in 1989 in de aanleg van Vijverhof een nieuw gebouw, het huidige laboratorium ten noordoosten van het laboratoriumgebouw 'het Koetshuis' gebouwd. Bij de nieuwbouw werd tevens door de tuinarchitect Zeger Woudenberg een *Plan voor de herinrichting van het terrein van het Limnologisch Instituut Vijverhof te Nieuwersluis* gemaakt in opdracht van de KNAW. Een reorganisatie van de aanleg was noodzakelijk vanwege de uitbreiding van het instituut.

De kaart betreffende de 'actuele situatie' is geeft voor het eerst eenduidig overzicht van de aanleg op de buitenplaats, met bijvoorbeeld een exacte weergave van de vorm van de vijver.

Belangrijke onderdelen van het herinrichtingsplan waren de inpassing van het nieuwe laboratoriumgebouw, de aanpassing van de paden en wegen en de inpassing van extra parkeerplaatsen.

De noordelijke entree werd opgeheven en de zuidelijke entree werd de nieuwe hoofdentree. In deze entree werd de oksel van het laboratoriumgebouw genaamd 'het Koetshuis' en het nieuwe laboratorium een rotonde aangelegd ten behoeve van vrachtwagens. Deze rotonde werd van de Rijksstraatweg afgeschermd met beplanting. Aan de rotonde werden tevens zes bezoekersparkeerplaatsen gerealiseerd. De bestaande met meidoorns aangeklede parkeerplaats achter laboratoriumgebouw genaamd 'het Koetshuis' maakte plaats voor de nieuwbouw waardoor verder in oostelijke richting tegen de Vecht aan de huidige parkeerplaats voor 25 auto's werd gecreëerd. De kleine parkeerplaats ten noorden van villa Vijverhof werd vergroot tot een parkeerplaats voor 21 auto's. De ronde vormgeving was ingegeven door het ruimtegebrek en deze "*ronde vorm past zich goed aan bij de vloeiende lijnen van de vijver.*" Voor beide parkeerplaatsen was het uitgangspunt dat deze "zo worden gesitueerd dat ze van buiten het terrein zo min mogelijk zichtbaar zijn". Hiertoe moesten langs de parkeerplaatsen volgens het ontwerp heesterbeplanting worden aangebracht. De parkeerplaats nabij villa Vijverhof werd verder door een haag afgeschermd van het voor- en achtergazon, die in de huidige situatie nog aanwezig is.

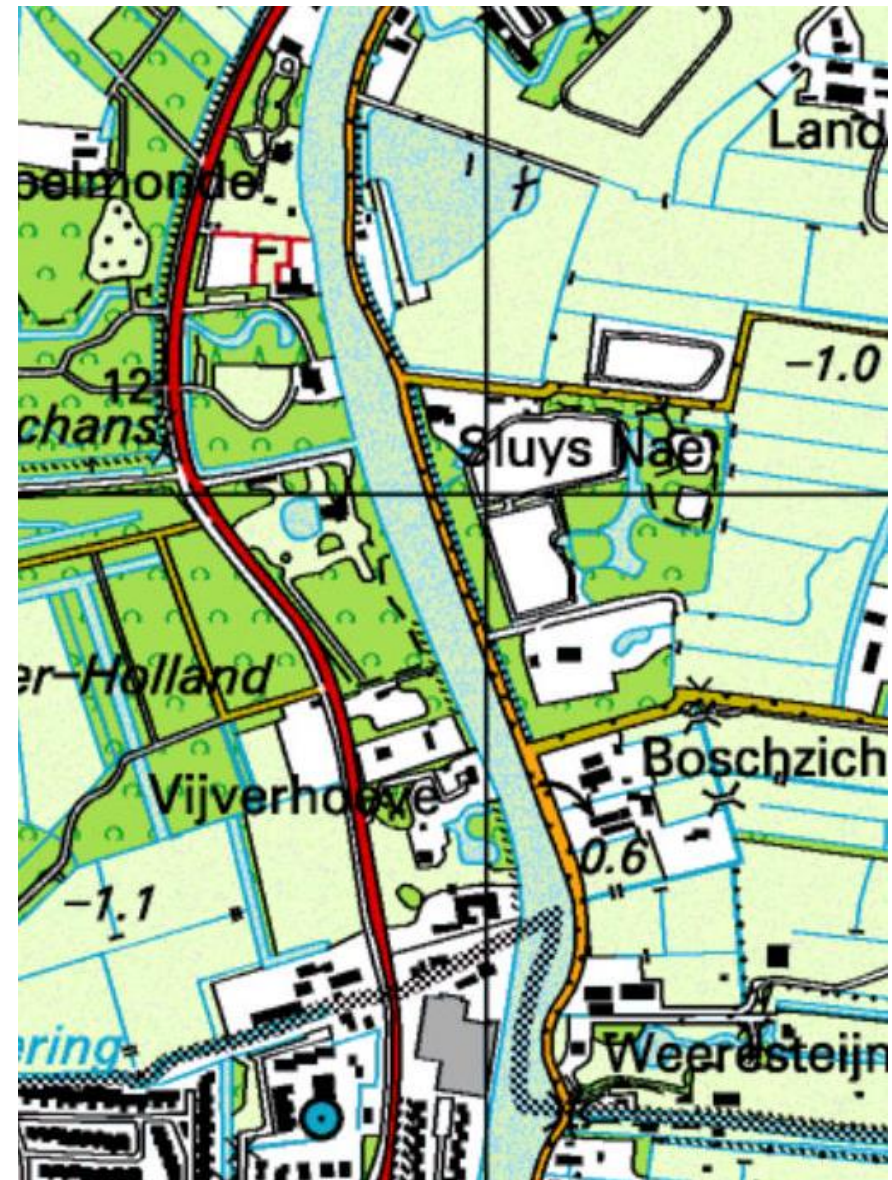
Uit het plan van Woudenberg blijkt dat in 1989 het zicht vanaf villa Vijverhof naar de Vecht vrijwel geheel is dichtgegroeid. Het plan van Woudenberg is volgens zijn ontwerp uitgevoerd. In aanvulling op het ontwerp zijn langs de parkeerplaatsen en langs vrijwel de gehele Vechtoever, met uitzondering van de hardstenen Vechtstoep en het zicht op de boerderij aan de overzijde van de Vecht aan het Zandpad, in 1989 grondwallen opgeworpen. De grondwallen zijn vermoedelijk aangelegd met de vrijkomende grond ter plekke van het nieuwe laboratorium. In 2011 verhuist het Limnologisch Instituut naar Wageningen.

Luchtfoto buitenplaats Vijverhof, 1982. Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.

Topografisch Militaire Kaart Mijdrecht nr. 31E 1988

Topografisch Militaire Kaart Mijdrecht nr. 31E 1999

Grasveld met diverse stinsenplanten ten noorden van het nieuwe laboratoriumgebouw (foto SIA april 2016)

3. ACTUELE SITUATIE

3.1 ALGEMENE TYPERING

De buitenplaats Vijverhof bestaat uit een villa (bouwjaar 1866), die wordt omgeven door een tuin- en parkaanleg in landschapstijl. De villa is oorspronkelijk gebouwd als buitenverblijf, maar is momenteel ingericht als laboratorium. Aan de zuidzijde van de buitenplaats ligt een omvangrijk nieuw (niet beschermd) gebouwencomplex met een laboratoriumfunctie (verschillende bouwdelen uit de tweede helft van de 20^e eeuw).

De tuin- en parkaanleg van Vijverhof heeft een oorsprong in de 17^e eeuw. De huidige aanleg in landschapstijl voert terug op de heraanleg uit 1866. Tussen de villa en de Vecht ligt een vijver in landschapstijl uit 1866 (waarschijnlijk aangelegd vanwege de naam van de buitenplaats)

De aanleg van Vijverhof heeft in de loop van de 20^e eeuw veel structurele wijzigingen ondergaan, onder meer door afkaveling, herbestemming en herinrichting. Deze wijziging betreffen: de inpassing van diverse nieuwe gebouwen op het terrein, ingrijpende wijzigingen in de ontsluiting en padenstructuur, de aanleg van grote grondwallen en ontwikkelingen in de beplantingen.

In de actuele situatie zijn vier deelgebieden te onderscheiden (zie de kaart op pagina 40);

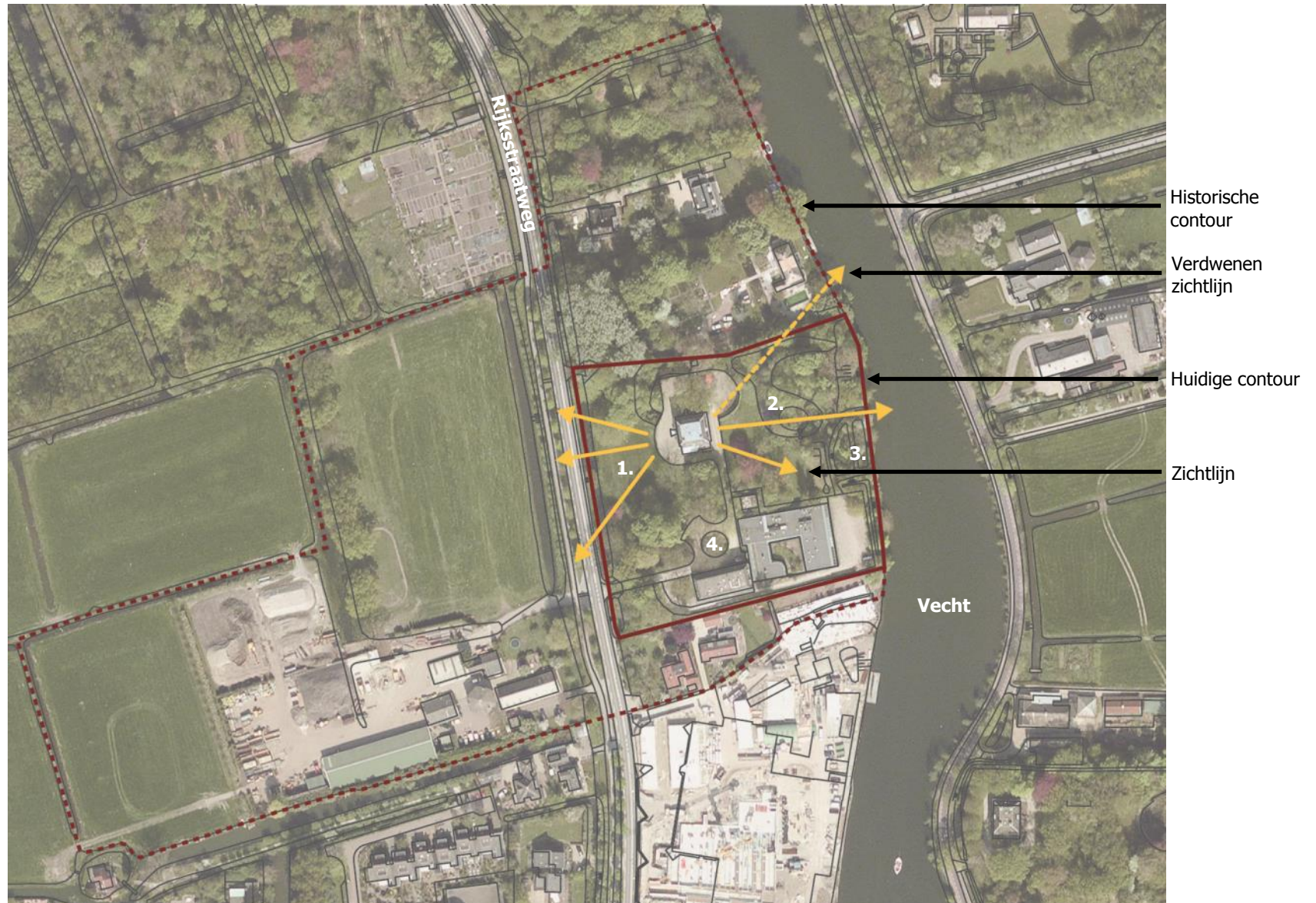
1. Voortuin (ten westen van de villa);
2. Vijvertuin (ten oosten van de villa);
3. Oever langs de Vecht (oostzijde van de buitenplaats);
4. Omgeving van de nieuwe laboratoriumgebouwen.

Vanuit de villa zijn enkele zichtlijnen door de tuin- en parkaanleg. Enkele zichtlijnen zijn gericht op objecten in de omgeving buiten de buitenplaats. Het voornaamste zicht is het panorama voor het huis op de Rijkstraatweg en de voormalige overplaats. Aan de Vechtzijde is één zichtlijn aanwezig zichtlijn op de boerderij (Lix-Boa) aan het Zandpad aan de overzijde van de Vecht. Binnen de grenzen van de parkaanleg loopt een zichtlijn vanaf het huis richting het gazon ten noorden van het nieuwe laboratoriumgebouw.

De actuele aanleg kent een grote hoeveelheid monumentale bomen en een collectie, massaal voorkomende, stinsenplanten.

Villa Vijverhof

Huidige kavel met deelgebieden en de afgekavelde percelen

3.2 STRUCTUURELEMENTEN

De aanleg van de buitenplaats Vijverhof wordt nader beschreven aan de hand van de volgende structuurelementen:

1. Kavelvorm;
2. Gebouwen;
3. Ontsluiting, wegen en paden;
4. Water;
5. Reliëf;
6. Beplantingen;
7. Tuinsieraden en overige inrichtingselementen.

3.2.1 Kavelvorm

De huidige kavel van Vijverhof is het resultaat van vele afkavelingen en heeft een omvang van 1.44 hectare. De kavelgrenzen van de Vecht in het oosten en de Rijksstraatweg in het westen zijn zeer oud (van voor de 17^e eeuw). De kavelgrenzen in aan de noord- en zuidzijde zijn ontstaan door afkaveling in de 20^e eeuw.

1. Villa Vijverhof

2. Het kleine laboratoriumgebouw

3. Laboratoriumgebouw 'Het Koetshuis'

4. Het nieuwe laboratoriumgebouw

5. Fietsshokken bij het kleine laboratoriumgebouw

6. Transformatorhuisje
(foto's SIA april 2016)

3.2.2 Gebouwen

Op de buitenplaats staan diverse gebouwen die dateren uit verschillende tijdperiodes. De volgende gebouwen staan op de buitenplaats (*n.b. de nummers corresponderen met de kaart en de afbeeldingen*):

1. Villa Vijverhof (bj. 1866)
2. Het kleine laboratoriumgebouw (bj. ca. 1943)
3. Laboratoriumgebouw 'Het Koetshuis' (bj. 1958)
4. Het nieuwe laboratoriumgebouw (bj. 1989)
5. Fietshokken bij het kleine laboratoriumgebouw (bj. mogelijk jaren '80)
6. Transformatorhuisje (bj. onbekend)

Achterkant van villa Vijverhof (foto SIA april 2016)

Ingang van het de buitenplaats (foto SIA april 2016)

Binnentuin bij het nieuwe laboratoriumgebouw (foto SIA april 2016)

3.2.3 Ontsluiting, wegen en paden

Door de veranderde functie van de buitenplaats en de afkaveling is de algehele ontsluiting op de buitenplaats hierop aangepast (*n.b. de nummers corresponderen met de kaart*).

1. De noordelijke entree (de voormalige hoofdentree) uit 1866, doormiddel van een dam met een duiker geeft deze entree toegang tot de buitenplaats vanaf de Rijksstraatweg. In 1989 is deze entree buiten gebruik gesteld en is de rijloper verwijderd.
2. De zuidelijke entree (de huidige hoofdentree), aangelegd in 1958, doormiddel van een dam met een duiker geeft deze entree toegang tot de buitenplaats. Sinds 1989 is deze entree de hoofdingang van de buitenplaats.
3. De zuidelijke entree van de buitenplaats komt uit op een rotonde met parkeervakken voor de hoofdingang van het nieuwe laboratoriumgebouw. Deze rotonde is aangelegd in 1989. De weg is aangelegd in grind waarbij rond de rotonde betonbanden zichtbaar zijn. De parkeervakken zijn gelegd in grastegels.
4. Aan de zuidzijde van het nieuwe laboratoriumgebouw is een ontsluitingsweg naar de achterliggende parkeerplaats aangelegd in 1989. Deze weg is gelegd in grind. Langs het nieuwe laboratoriumgebouw loopt een stoep van betontegels met betonnen grindpaden als afscheiding.
5. In het midden van het nieuwe laboratoriumgebouw ligt een tuinaanleg met sierverharding in betonklinkers. Deze verharding dateert uit 1989.
6. Ten oosten van het nieuwe laboratoriumgebouw ligt een parkeerplaats voor 25 auto's. Deze parkeerplaats is aangelegd in 1989. De parkeerplaats is gelegd in grind waarbij langs het gebouw betonbanden en betonnen stootbanden.
7. Tussen de villa en het nieuwe laboratoriumgebouw loopt een grindweg. Deze weg is vermoedelijk in 1943 aangelegd, maar is mogelijk ouder.
8. Ten zuiden van het nieuwe laboratoriumgebouw loopt een verbindingspad tussen de oostelijke parkeerplaats en de verbindingsweg tussen het nieuwe laboratoriumgebouw en de villa. Dit pad is aangelegd met betontegels in 1989.
9. Rondom de villa ligt een grindverharding (een 'grindplint'). In aanleg dateert deze uit 1866; de huidige contouren zijn ontstaan in 1989.
10. Ten zuiden van de villa ligt een parkeerplaats voor 21 auto's. De parkeerplaats is gelegd in grind en is aangelegd in 1989.
11. Wandelpaden zijn in de loopt der tijd verdwenen op enkele hazenpaadjes ten oosten van de buitenplaats tussen de grondwallen. Deze paadjes zijn na 1958 ontstaan bij de aanleg van de grondwallen.

De grindwegen zijn in redelijke conditie met enkele kuilen. De verharde onderdelen op het landgoed zijn in redelijke conditie, enkele onderdelen zijn verzakt en op diverse plekken komt onkruid op.

Parkeerplaats ten oosten van het nieuwe laboratoriumgebouw (foto SIA april 2016)

Vijver met het eiland (foto SIA april 2016)

3.2.4 Water

Op de buitenplaats zijn drie beeldbepalende wateronderdelen:

1. Vecht;
2. Vijver in landschapsstijl;
3. Bermsloot langs de Rijksstraatweg.

De Vecht is op het moment, op enkele locaties na bij de grondwallen, minimaal beleefbaar vanaf de buitenplaats. De rivier wordt alleen gebruikt voor pleziervaart en kent een houtenbeschoeiing langs de buitenplaats.

De huidige vijver in landschapsstijl is vermoedelijk aangelegd in 1866. Op deze plek lag eerder een rechthoekige vijver in geometrische stijl uit de 17^e/18^e eeuw. Of de huidige vorm oorspronkelijk is uit de beschikbare historische kaarten niet goed te herleiden. De vijver heeft in de actuele situatie een beschoeiing van perkoenplaatjes uit 1989. De vijver is beeldbepalend in de aanleg van de buitenplaats en verkeert in redelijke staat. De oeverlijnen van de vijver is in het noorden slecht beleefbaar door de verwilderde overvloedig aanwezige opgaande oeverbeplanting. In de vijver is een soort 'eendenkooi' aangelegd. Die

Aan de westzijde van de buitenplaats loopt de bermsloot van de Rijksstraatweg. Deze bermsloot heeft zijn oorsprong in de 17e eeuw of eerder.

De Vecht gezien van één van de grondwallen, het talud van de grondwal sluit direct aan op de beschoeiing van de Vecht (foto SIA april 2016)

Grondwal 3 met daarin een monumentale Plataan (foto SIA april 2016)

3.2.5 Reliëf

De tuin- en parkaanleg van Vijverhof kent in de oorspronkelijke toestand geen nadrukkelijk reliëf. In de actuele situatie komen verschillende grondwallen voor, die alle in 1989 zijn aangelegd:

1. Wal bij de oostelijke parkeerplaats;
2. Wal ten oosten van de buitenplaats langs de Vecht;
3. Wal ten noordoosten van de buitenplaats langs de Vecht;
4. Wal ten noorden van het nieuwe laboratoriumgebouw;
5. Wal bij de noordelijke parkeerplaats.

De grondwallen maken geen deel uit van het ontwerp voor de aanleg van Zeger Woudenberg uit 1989. De aanleg van de grondwallen kan worden geïnterpreteerd als een kostenbesparende maatregel waar toe in een laat stadium van het bouwproject van het nieuwe laboratoriumgebouw is besloten.

Een deel van de grondwallen is benut om de parkeerplaatsen uit het zicht te halen vanaf de Rijksstraatweg en de Vecht. De overige grondwallen liggen strak langs de Vechtoever en vormen een barrière tussen de villa en de Vecht.

De grondwallen zijn na 1989 begroeid geraakt met diverse boom- en heestersoorten en een kruidenlaag met onder andere stinsenplanten. Enkele van deze bomen zijn mogelijk aangeplant maar merendeel is opslag. Enkele bomen uit een oudere aanleg staan in de grondwallen en hebben in de afgelopen 30 jaar een nieuw wortelgestel aangemaakt. Hiermee hebben ze zich aangepast aan het nieuwe maaiveld. Deze bomen zullen beschadigd raken en mogelijk afsterven indien de grondwallen ter plekke verwijderd zullen worden.

Actueel Hoogtebestand Nederland

Grondwal 4 met een hazenpadje aan de noordzijde (foto SIA april 2016)

Noordoostzijde van de buitenplaats, voornamelijk opschot met een kruidenlaag (foto SIA april 2016)

Daslook op de oostelijke grondwal (foto SIA april 2016)

3.2.6 Beplantingen

Vijverhof heeft een rijke beplanting met een uitgebreid bomen- en heesterassortiment. Na de komst van het Limnologisch instituut in 1958, is er een natuurrijke uitstraling ontstaan met diverse kruiden en stinsenplanten.

Bomen: Enkele **bomen** dateren vermoedelijk uit de aanleg van 1866 of ouder (de donkere stippen). De lichtere stippen op de kaart geven de bomen aan die na deze periode zijn aangeplant maar een beeldbepalende rol hebben op de buitenplaats. Het assortiment bomen is zeer rijk met verschillende bijzondere soorten. Deze soorten worden, voornamelijk aan de oostzijde van de buitenplaats, verdrukt door het opschot. Het bomenbeleid van de gemeente Stichtse Vecht wordt in volgende paragraaf uiteengezet.

De **heesters** in de parkaanleg dateren grotendeels uit 1989, bij de villa en de parkeerplaats bij de rotonde staan diverse taxussen. Langs het nieuwe laboratoriumgebouw en in de binnentuin staan enkele sierheesters. Ten oosten van villa staat een rode hazelaar die uit een oudere aanleg dateert. De heesters aan de oostkant van de buitenplaats zijn grotendeels opslag.

Op de buitenplaats staan twee **hagen**. Ten noorden van de villa staat een beukenhaag die de parkeerplaats uit het zicht haalt gezien vanuit de vijvertuin. Deze beukenhaag is aangelegd in 1989. De zuidgrens van de buitenplaats bestaat uit één lange haag bestaande uit haagbeuken en taxus.

Op de buitenplaats liggen twee grote **grasvelden**, dit ten oosten en westen van de villa. De structuur van deze grasvelden dateren uit de aanleg uit 1866.

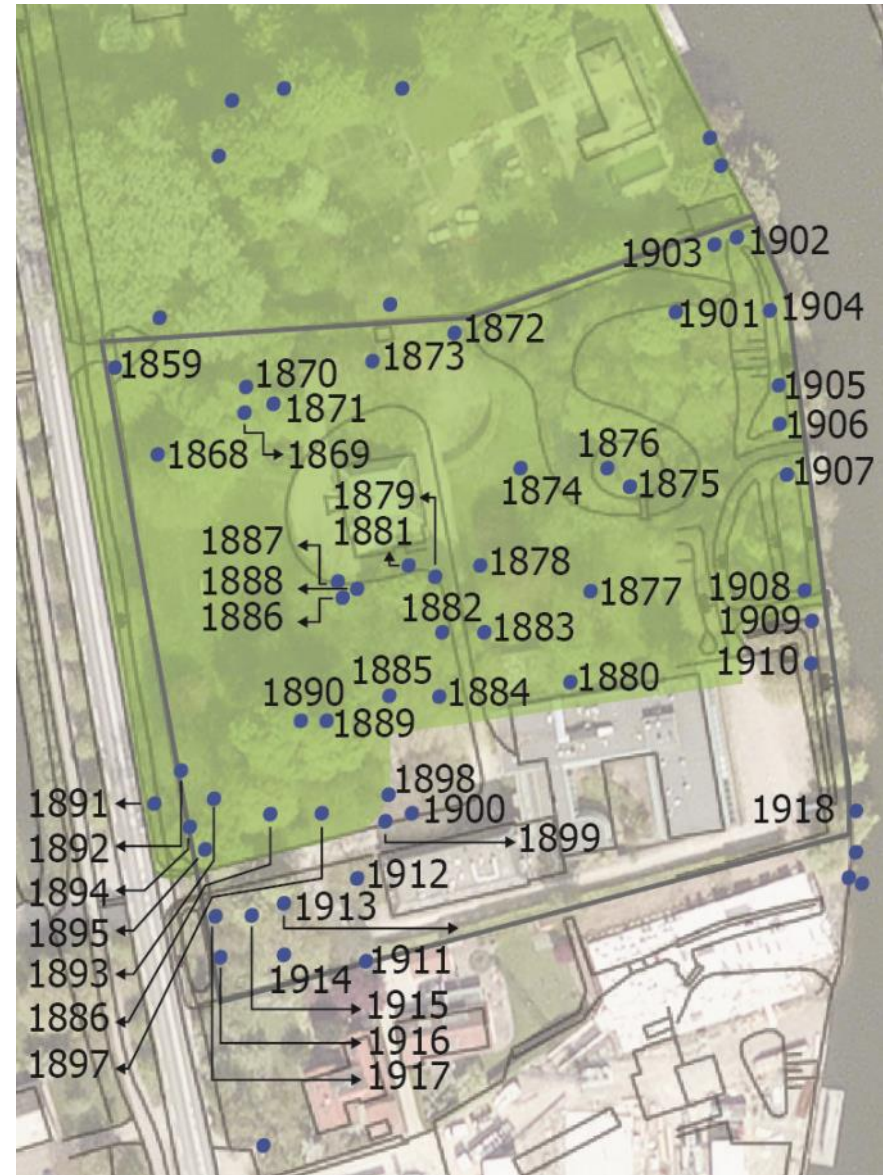
Diverse soorten **stinsenplanten** komen voor op de buitenplaats. Enkele zijn mogelijk via natuurlijke weg gekomen, maar het merendeel is door medewerkers van het Limnologisch instituut sinds 1958 bewust aangeplant. Er is geen officiële inventarisatie van Stinsenplanten op Vijverhof beschikbaar. Bij het veldbezoek op 26 mei zijn diverse soorten waargenomen. Op de oostelijke wal langs de Vecht is een veld van daslook (*Allium ursinum*). Bij de vijver staat de witte bosanemoon (*Anemona nemorosa*). Ook staan er aan de oostzijde van de buitenplaats diverse soorten dovenetel. Op het grasveld ten oosten van de villa komen veel stinsenplanten voor. Hier staat onder andere: Lenteklokje (*Leucojum vernum*), kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*) en klein hoefblad (*Tussilago farfara*) en groot hoefblad (*Petasites hybridus*).

Haag aan de noordoostzijde van de villa (foto SIA april 2016)

Monumentale eik (nr. 1873) van de aanleg uit 1866 of ouder (foto SIA april 2016)

Groene kaart uit het rapport 'Bomenbeleid en structuurplan' gemeente Stichtse Vecht

Bomenbeleid en -structuurplan gemeente Stichtse Vecht

De gemeente Stichtse Vecht heeft haar beleid ten aanzien van bomen vastgelegd in het document: *'Bomen in beeld; bomenbeleid en structuurplan 2015-2035'* (28 augustus 2015).

Op de *Groene Kaart deel 5 Breukelen Oost – Maarssen Noord*, van het document is het beleid ten aanzien van de bomen en gebied Vijverhof cartografische uitgewerkt:

- De Vijverhof kent gedeeltelijke aanduiding als *'boomzone'*. Uitzondering is de omgeving van de laboratoriumgebouwen (zie kaart). De boomzone wordt omschreven als *'stevige groenstructuren met veel bomen'*. Binnen een boomzone is voor eventuele kap een specifieke vergunning noodzakelijk.
- Daarnaast staat op Vijverhof een aanzienlijke hoeveelheid specifiek aangeduide *'monumentale bomen'* (zie overzicht hiernaast).

De nummers van de 'Monumentale bomen' van Vijverhof op de Groene Kaart:

1859	Pterocarya fraxinifolia	1892	Fraxinus excelsior
1868	Pterocarya fraxinifolia	1893	Quercus robur
1869	Aesculus hippocastanum	1894	Quercus robur
1870	Aesculus hippocastanum	1895	Aesculus hippocastanum
1871	Aesculus hippocastanum	1896	Fagus sylvatica
1872	Fraxinus excelsior	1897	Juglans regia
1873	Quercus robur	1898	Gleditsia triacanthos
1874	Catalpa bignonioides	1899	Gleditsia triacanthos
1875	Taxodium distichum	1900	Gleditsia triacanthos
1876	Taxodium distichum	1901	Platanus orientalis
1877	Acer saccharinum	1902	Acer pseudoplatanus
1878	Ginkgo biloba	1903	Carpinus betulus
1879	Acer cappadocicum	1904	Platanus orientalis
1880	Castanea sativa	1905	Quercus robur
1881	Aesculus hippocastanum	1906	Quercus robur
1882	Liquidambar styraciflua	1907	Quercus robur
1883	Quercus robur	1908	Quercus robur
1884	Quercus palustris	1909	Quercus robur
1885	Platanus acerifolia	1910	Quercus robur
1886	Ailanthus altissima	1912	Juglans regia
1887	Ailanthus altissima	1913	Aesculus hippocastanum
1888	Ailanthus altissima	1914	Quercus rubra
1889	Acer pseudoplatanus	1915	Aesculus hippocastanum
1890	Acer pseudoplatanus	1916	Fraxinus excelsior
1891	Fraxinus excelsior	1917	Fraxinus excelsior

1. Stenendam bij de noordelijke entree

2. Vechtstoepje

3. Dam bij de zuidelijke entree

4. Toegang noordzijde

5. Toegang zuidzijde

6. Eendenkooi (foto's SIA april 2016)

3.2.7 Tuinsieraden en overige inrichtingselementen

Op de buitenplaats komen enkele tuinsieraden en inrichtingselementen voor.

Deze zijn als volgt:

1. Stenen dam bij de noordelijke entree (1866);
2. Vechtstoepje, bij de verbouwing van het huis in 1943 zijn de natuurstenen treden van de bordestrap hier neergelegd (1943);
3. Dam met een grindweg bij de zuidelijke entree (1958);
4. Moderne toegangspoort bij de noordelijke entree (tweede helft 20^e eeuw);
5. Moderne toegangspoort bij de zuidelijke entree (tweede helft 20^e eeuw);
6. Eendenkooi bij het eiland in de vijver (tweede helft 20ste eeuw).

Nb. Op oude ansichtkaarten zijn aan de voorzijde van de villa Vijverhof een zonnewijzer en een tuinbeeld zichtbaar. Deze zijn recent verdwenen.

Voorkant van het laboratoriumgebouw "het Koetshuis" met daarvoor aan de linkerzijde een monumentale notenboom(foto SIA april 2016)

4. WAARDESTELLING

4.1 MONUMENTENSTATUS

Buitenplaats Vijverhof

In de actuele situatie is de villa van de buitenplaats Vijverhof beschermd als rijksmonument. De omringende tuin- en parkaanleg wordt wel genoemd in de redengevende omschrijving vanwege de ensemblewaarde maar is niet beschermd. Op gemeentelijk niveau is een deel van de bomen aangewezen als "monumentale bomen" op de op 28 augustus 2015 opgestelde *Groene Kaart. Deel 5 Breukelen Oost – Maarssen Noord* van de gemeente Stichtse Vecht.

Rijksmonument

Als zelfstandig rijksmonument is villa Vijverhof gerangschikt in het monumentenregister onder monumentnummer: 520405 en in het monumentenregister ingeschreven op 02-09-2005. De waardering luidt: "Het pand is van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een blokvormig bepleisterd herenhuis in eclectische stijl, dat vooral qua exterieur gaaf bewaard is zowel wat betreft de hoofdvorm als de detaillering met voor de bouwtijd (1866) karakteristieke elementen. Tevens vanwege de ensemblewaarde als restant van een historische buitenplaats binnen de reeks buitenplaatsen langs de Vecht. Tenslotte vanwege de markante situering binnen een kleine landschappelijke aangelegde tuin."

4.2 WAARDESTELLING

Inleiding

Met betrekking tot de buitenplaats Vijverhof is er voor gekozen om voor de buitenplaats als geheel een contextuele waardestelling (de tuinhistorische waarde van de buitenplaats in vergelijking met de omliggende buitenplaatsen) en een interne waardestelling (de tuinhistorische waarde van de buitenplaats zelf) op te stellen.

Aangezien Vijverhof een ontwikkelingsgeschiedenis kent met veel toevoegingen uit verschillende periodes die van meer of minder tuinhistorische waarde zijn, zijn de structuurvormende onderdelen van de buitenplaats (zoals de grondwallen, vijverpartij e.d.) apart gewaardeerd. De actuele situatie van de buitenplaats als geheel en de structuurvormende onderdelen met kaartbeelden is beschreven in hoofdstuk 3.

Voor de interne waardestelling zijn de navolgende aspecten meegewogen:

- De directe omgeving; stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
- Het idee achter het ontwerp;
- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
- De gebruikte materialen en beplanting, dendrologische en botanische aspecten;
- De bouwkundige elementen: gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.;
- Andere historische aspecten zoals bestuurlijk of sociaal-cultureel belang.

Zicht op de vijvertuin ten oosten van de villa (foto SIA april 2016)

4.2.1 De buitenplaats Vijverhof als geheel

Analyse en interpretatie

Ten aanzien van de terreininrichting van het plangebied, de buitenplaats Vijverhof, als geheel, kunnen naar aanleiding van de tuinhistorische verkenning, de volgende bevindingen worden opgetekend:

De periode voor 1670

Voor 1670 was het terrein van de buitenplaats Vijverhof in gebruik als boerderij en besloeg gronden aan beide zijden van de Rijksstraatweg. Uit deze periode dateert in de actuele situatie alleen nog:

- De kavelgrens en bermsloot langs de Rijksstraatweg;
- De kavelgrens langs de Vecht.

De periode 1670-1704

De buitenplaats Vijverhof is in 1670 als buitenplaats gesticht door Agnes Block op de plaats van een boerderij. De buitenplaats maakte deel uit van een uitgebreide buitenplaatsengordel langs de gehele Vecht. De buitenplaats genoot grote faam door haar eigenaresse die de bijnaam Flora Batava droeg vanwege haar grote plantenkennis en haar betekenis voor de teelt van exotische bloemen, heesters en bomen. Hoewel Agnes Block bepalend is voor de faam van de buitenplaats resteert uit de periode 1670-1704 in de actuele situatie alleen nog:

- De naam 'Vijverhof'.

De periode 1704-1813

Begin 18^e eeuw werd de buitenplaats verder verfraaid en uitgebreid met een overplaats met tuin- en parkaanleg, inclusief een rechthoekig vijver (een grand canal) in de as van het huis aan de westzijde van de Rijksstraatweg en een terrein aan de overzijde van de Vecht recht tegenover het huis. Tevens werd de boerderij verplaatst naar de overplaats.

In 1790-1791 verloor de aanleg deels zijn geometrische 17^e en 18^e eeuwse opzet en werd omgevormd in de toen in zwang zijnde landschapsstijl. Hierbij werd een deel van de vijvers vergraven.

In 1813 werd het herenhuis met bijgebouwen, op de theekoepel aan de Vecht na, gesloopt. Het terrein werd als wandelbos toegevoegd aan de parkaanleg van de naastgelegen buitenplaats Over-Holland. In deze periode is vermoedelijk ook het terrein aan de overzijde van de Vecht losgeraakt van de buitenplaats.

Uit de periode 1704-1813 resteren in de actuele situatie:

- Restant van een rechthoekige vijver uit de 18^e eeuwse aanleg, verwerkt in de huidige vijver in landschapsstijl uit 1866;
- De monumentale eik ten noorden van het huis;
- De huidige boerderij in de overplaats (buiten het plangebied).

De periode 1813-1866

In de periode 1813-1866 maakte Vijverhof deel uit van de parkaanleg van Over-Holland als een wandelbos. Uit de periode 1813-1866 resteren in de actuele situatie:

- Mogelijk stammen enkele van de monumentale bomen (eiken) uit deze periode.

De periode 1866-1927

De huidige aanleg van Vijverhof vindt zijn oorsprong in 1866 toen het wandelbos werd afgesplitst van Over-Holland en als nieuwe buitenplaats in gebruik werd genomen. In 1866 werd een nieuw, het huidige, villa Vijverhof gebouwd op een locatie ten noorden van het oorspronkelijke huis. Tevens werd de omringende tuin- en parkaanleg sterk gereorganiseerd. De nieuwe villa kreeg aan de Vecht- en aan de Rijksstraatwegzijde grote gazons die voor een open zicht op het huis vanaf de Rijksstraatweg en Vecht en vice versa zorgden. Aan de Vechtzijde werd een van de rechthoekige vijvers uit de geometrische aanleg vergraven tot de huidige vijver met eiland. De vijver speelde een belangrijke rol in de compositie en vormde onderdeel van het zicht vanuit het huis over de vijver op de Vecht richting de buitenplaats Hunthum aan de overzijde van de Vecht. Vermoedelijk is in deze periode ook de overplaats losgeraakt van Vijverhof. In de laatste decennia van de 19^e eeuw tot ca. 1927 was de buitenplaats veelal voor korte of langere tijd verhuurd. Contemporaine bronnen spreken over de verwaarlozing van het park en problemen met de hoge waterstanden.

Uit de periode 1866-1927 resteren in de actuele situatie:

- Het in 1866 gebouwde villa Vijverhof;
- De vijver;
- De gazons aan weerszijden van het huis;
- De noordelijke, niet meer in gebruik zijnde, entree;
- Een deel van de monumentale bomen waaronder de plataan langs de Vecht.

De periode 1927-1958

In de periode vanaf 1927 tot 1943 is de buitenplaats Vijverhof sterk verkleind van ca. 5 hectare tot 1.70 ha. door afkaveling onder het eigendom van de N.V. Industriële Maatschappij V/H J.W. Bronwasser Czn. Tussen 1943 en 1958 wordt de buitenplaats verder verkleind tot zijn huidige omvang van 1.44 ha. De huidige noord- en zuidgrens zijn tussen 1927 en 1958 ontstaan. De afkaveling hield geen rekening met de aanwezige tuin- en parkaanleg en de nieuwe kavelgrenzen zijn "recht toe recht aan" door het park getrokken. Zo loopt de grens straks langs de noordzijde van de vijver. Een gevolg van de afkaveling is dat de vijverpartij in de actuele situatie erg groot is ten opzichte van de resterende tuin- en parkaanleg.

Met de koop in 1943 van de buitenplaats Vijverhof door de heer Malchus breekt een nieuwe periode van bloei aan. Het huis wordt opgeknapt en ook de tuin- en parkaanleg ondergaat een grote reorganisatie. De entree en paden worden aangepast, er wordt een forse kas gebouwd, een tennisbaan aangelegd, opslag wordt verwijderd, het achterstallig onderhoud in het park wordt weggewerkt en er worden bomen, heesters en bloemperken aangeplant. Uit de periode 1927-1958 resteren in de actuele situatie:

- De huidige noord- en zuidgrens;
- Een groot deel van het huidige bomenbestand en mogelijk enkele heesters;
- De Vechtstoep (voormalige hardstenen bordesstoep van de villa).

De periode 1958-heden

Het huidige aanzien heeft de buitenplaats Vijverhof gekregen na de aankoop in 1958 door de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen als locatie voor eerst het Hydrobiologisch Instituut, later omgedoopt tot het Limnologisch Instituut. In 1958 werd het laboratoriumgebouw genaamd 'het Koetshuis' aan de zuidzijde van het terrein gebouwd met een achterliggende parkeerplaats waarvoor een nieuwe entree werd gemaakt vanaf de Rijksweg. Tevens werd een kleiner laboratoriumgebouw geplaatst ten noorden van het laboratoriumgebouw genaamd 'het Koetshuis'.

In 1989 wordt een nieuw laboratorium ten noordoosten van het laboratoriumgebouw 'het Koetshuis' gebouwd. Dit gebeurde deels op de toenmalige parkeerplaats. De nieuwbouw uit 1958, 1989 en de bijbehorende parkeerplaatsen zijn grotendeels gesitueerd op de voormalige locatie van het 17^e /18^e eeuwse huis zodat vermoedelijke fundamenten, als deze al in 1813 niet zijn uitgebroken, niet meer aanwezig zijn.

Bij de nieuwbouw in 1989 werd een inrichtingsplan voor het gehele terrein gemaakt. Belangrijke onderdelen van het plan waren de inpassing van het nieuwe laboratoriumgebouw, de aanpassing van de paden en wegen op een zwaardere verkeersdruk en de inpassing van extra (de huidige) parkeerplaatsen. Met de nieuwbouw tussen 1958 en 1989 verloor vooral de zuidzijde van de buitenplaats zijn tuin- en parkaanleg. In aanvulling op het ontwerp zijn langs de parkeerplaatsen en langs vrijwel de gehele Vechttoever, met uitzondering van de hardstenen Vechtstoep en het zicht op de boerderij aan de overzijde van de Vecht aan het Zandpad, in 1989 grondwallen opgeworpen. De grondwallen blokkeren sindsdien vrijwel het gehele zicht op de Vecht vanuit de tuin- en parkaanleg en maken dat de aanleg sterk naar binnen gekeerd is aan de oostzijde. De grondwallen zijn vermoedelijk aangelegd met de vrijkomende grond ter plekke van het nieuwe laboratorium. Ten tijde van het Limnologisch Instituut vanaf de jaren '60 is er veel aandacht geweest voor de aanplant en vermeerdering van stinsenplanten en een uitbreiding van het bomen- en heesterbestand met veel diversiteit in soorten. In 2011 verhuist het Limnologisch Instituut naar Wageningen. Uit de periode 1958-heden dateren in de actuele situatie:

- Alle gebouwen behalve de villa;
- De grondwallen langs de Vecht en rond de parkeerplaatsen;
- Het huidige wegen- en padenpatroon en parkeerplaatsen;
- Moderne toegangspoort bij de noordelijke entree;

- Moderne toegangspoort bij de zuidelijke entree;
- Eendenkooi bij het eiland in de vijver;
- De stinsenbeplanting;
- Grootste gedeelte van heesters en de jongere bomenaanplant.

Waardestelling

Contextuele waardestelling

De buitenplaats maakt door zijn tuin- en parkaanleg en monumentale villa Vijverhof in de actuele situatie een herkenbaar en wezenlijk onderdeel uit van het historische buitenplaatsenlandschap langs de Vecht. De beleefbaarheid vanaf de Rijksweg is groot. De beleefbaarheid van de villa Vijverhof is vanaf de Vecht momenteel door de grondwallen en de dichte beplanting minimaal.

De contextuele tuinhistorische waarde van buitenplaats Vijverhof als geheel als onderdeel van het buitenplaatsenlandschap langs de Vecht is **hoog**.

Interne waardestelling

De interne tuinhistorische waarde van de tuin- en parkaanleg als geheel in de actuele situatie wordt sterk bepaald door de 20^e eeuwse ingrepen. De afkaveling waardoor de buitenplaats is teruggebracht naar een fractie van zijn omvang uit 1866, de nieuwbouw in de periode 1958-1989 en de herinrichting van het terrein hebben de tuinhistorische waarde sterk aangetast. Desondanks is het centrale gedeelte van de aanleg met gazons, vijver en enkele monumentale bomen vrij gaaf bewaard gebleven. De aanwezigheid van een grote variëteit aan (beschermde) stinsenplanten vormt een waardevolle 20^e eeuwse toevoeging.

De interne tuinhistorische waarde van buitenplaats Vijverhof als geheel is **positief**.

Huidige kavel van villa Vijverhof

Villa Vijverhof gezien vanaf de Vecht (foto SIA april 2016)

4.2.2 Interne waardestelling structuurbepalende onderdelen

Kavelvorm

Analyse en interpretatie

De huidige huiskavel heeft een omvang van 1.44 ha en is het resultaat van verschillende fases van afkaveling. De grenzen van de Vecht in het oosten en de Rijksstraatweg in het westen zijn oude grenzen die van voor de 17^e eeuw dateren. De kavelgrenzen in aan de noord- en zuidkant zijn ontstaan door afkaveling in de 20^e eeuw waarbij geen rekening is gehouden met de aanwezige tuin- en parkaanleg. De kavelgrens langs de Vecht is oorspronkelijk en beeldbepalend maar wordt in de actuele situatie sterk bepaald door de grondwallen die het zicht op de Vecht blokkeren. De kavelgrens langs de Rijksstraatweg is oorspronkelijk, beeldbepalend en gaaf aanwezig.

Waardestelling

De tuinhistorische waarde van de kavelgrenzen aan de noord- en zuidkant als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **indifferent**. De tuinhistorische waarde van de kavelgrenzen langs de Vecht en Rijksstraatweg aan de oost- en westkant als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **hoog** met uitzondering van de grondwallen langs de Vecht.

Gebouwen

Analyse en interpretatie

Op de buitenplaats staan diverse gebouwen die dateren uit verschillende tijdperiodes. Tuinhistorisch is alleen de monumentale villa Vijverhof uit de aanlegfase (1866) van belang en bepalend voor de vormgeving van de tuin- en parkaanleg en daarmee voor de tuinarchitectonische opzet met de gazons aan de oost- en westzijde en de ensemblewaarde met de vijver en het zicht over de Vecht in de as van het huis.

Waardestelling

De tuinhistorische waarde van villa Vijverhof als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **hoog**.

De tuinhistorische waarde van de overige gebouwen als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **indifferent**.

Een van de hazenpaadjes aan de oostzijde van de buitenplaats (foto SIA april 2016)

Zicht vanaf de villa over de vijver richting de Vecht (foto SIA april 2016)

Ontsluiting, wegen en paden

Analyse en interpretatie

Door de afkaveling van de buitenplaats begin 20^e eeuw en de veranderde functie van de buitenplaats vanaf 1958 als instituutsterrein is de algehele ontsluiting op de buitenplaats aangepast. De originele, uit 1866 stammende noordelijke entree aan de Rijksstraatweg, is buiten gebruik. Het smeedijzeren originele toegangshek is na 1943 vervangen door het huidige moderne hekwerk. In feite is het gehele wegen- en padenpatroon in de actuele situatie in 1989 aangelegd en utilitair van aard. Wandelpaden in de aanleg ontbreken momenteel, op enkele niet historische, informele hazenpadjes tussen de grondwallen langs de Vecht na.

Waardestelling

De tuinhistorische waarde van de wegen en paden als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **indifferent** met uitzondering van de buiten gebruik gestelde noordelijke entree waarvan de tuinhistorische waarde **positief** is.

Water

Analyse en interpretatie

Op de buitenplaats zijn drie beeldbepalende wateronderdelen van belang. Dit zijn de Vecht, de vijver en de bermsloot langs de Rijksstraatweg. Hoewel de Vecht niet tot de buitenplaats behoort is de rivier in oorsprong bepalend geweest voor de vestigingskeuze van de buitenplaats en tevens van essentieel belang voor de beleving van de buitenplaats door de eeuwen heen. Ook bij de bouw van de huidige villa in 1866 is de zichtrelatie met de Vecht een belangrijk plaement geweest. De Vecht is op dit moment, op een smalle onderbreking in de grondwallen en de dichte opgaande beplanting na, niet meer beleefbaar vanuit de villa en de omringende tuin- en parkaanleg.

In 1866 is een vijver in landschapsstijl aangelegd. Op deze plek lag eerder een rechthoekige vijver in geometrische stijl uit de 17e/18e eeuw. Een ontwerptekening uit 1866 is echter niet bekend. Of de huidige vorm oorspronkelijk is, is uit de beschikbare historische kaarten (die elkaar af en toe zelfs tegenspreken) niet te herleiden.

Tuinhistorisch is de vijver van belang. De vijver vormt samen met het huis, de gazons en het zicht over de Vecht een ensemble. De vijver is beeldbepalend in de aanleg van de buitenplaats. Echter door de afkaveling van de buitenplaats is de vijver in zijn huidige vorm erg groot ten opzichte van de resterende tuin- en parkaanleg.

De bermsloot langs de westkant van de buitenplaats langs de Rijksstraatweg is een van de oudste onderdelen van de buitenplaats en stamt van voor de aanleg van de buitenplaats. Deze bermsloot speelt van oudsher een belangrijke rol als bezitsgrens en in de benadering van de buitenplaats via de hoofdentree met hek.

Waardestelling

De tuinhistorische waarde van de bermsloot als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **hoog**.

De tuinhistorische waarde van de vijver als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **positief**.

Grondwallen ten oosten van de buitenplaats, in het midden een plataan die in de flank van de grondwal staat. De plataan heeft een nieuw wortelgestel aangemaakt en wortelt nu in de grondwal. (foto SIA april 2016)

Noordoosten van de buitenplaats met beginnende bosvorming (foto SIA april 2016)

Reliëf

Analyse en interpretatie

Op de buitenplaats komen diverse grondwallen voor die in 1989 zijn aangelegd met vermoedelijk de uitkomende grond bij de bouw van het laboratorium. Een deel van de grondwallen is aangelegd om de parkeerplaatsen uit het zicht te houden vanaf de Rijksstraatweg en vanaf de Vecht. Vooral de grondwallen langs de Vecht vormen een barrière tussen villa Vijverhof en de Vecht, waardoor een van de belangrijkste aspecten van een Vechtbuitenplaats, de relatie tussen huis en Vecht, verbroken is.

Waardestelling

De tuinhistorische waarde van de grondwallen als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **indifferent**.

Beplantingen

Analyse en interpretatie

De buitenplaats kent een gevarieerde beplanting in soort en ouderdom. De beplanting is te verdelen in drie categorieën:

- De oudere en beeldbepalende bomen en de Stinsenflora;
- De gazons in de voortuin en de vijvertuin;
- De overige niet historische beplanting (tweede helft 20^e eeuw).

Bomen: Het bomenbestand bestaat uit enkele bomen dateren uit de aanleg van 1866 of ouder en jongere bomen die na 1866 zijn aangeplant maar in de actuele situatie een beeldbepalende rol hebben op de buitenplaats. Deze bomen zijn vastgelegd in de gemeentelijke bomenlijst. Het bomenassortiment is zeer rijk met verschillende bijzondere soorten. Daarnaast is er veel opschot met het begin van bosvorming.

De boom- en bosbeplanting is aan de Vechtzijde ten opzichte van de historische situatie (nagenoeg) geheel dicht gegroeid. Villa Vijverhof kende in de oorspronkelijke opzet een specifieke oriëntatie op de Vecht door middel van brede onderbrekingen in de beplanting op de Vechtoever. De actueel zeer dichte opgaande beplanting vormt, in samenhang met de aanwezige grondwallen, een storende barrière tussen de villa en de rivier.

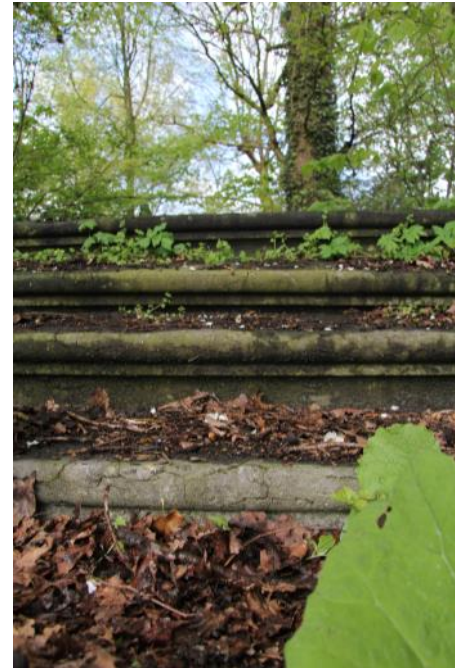
Heesters: De heesters in de parkaanleg dateren op een enkele heester na uit 1989. Ten oosten van villa staat een rode hazelaar die vermoedelijk uit 1943 dateert.

Hagen: Op de buitenplaats staan twee hagen die beide van recente datum (1989) zijn. Dit betreft een beukenhaag ten noorden van villa Vijverhof die aangeplant is om de parkeerplaats uit het zicht houden. De zuidgrens van de buitenplaats bestaat uit één lange haag bestaande uit haagbeuken en taxus die bedoeld is als erf grens.

Gazons: Op de buitenplaats liggen twee grote grasvelden ten oosten en westen van de villa en een kleiner geaccidenteerd gazon dat bij de aanleg van het

Stinsenplanten ten noorden van het nieuwe laboratoriumgebouw (foto SIA april 2016)

Vechtstoep met stenelementen aan weerszijden met daarop een wapen afgebeeld (foto SIA april 2016)

laboratoriumgebouw (1989) is aangelegd als stinsenweide. De structuur van de beide grote gazons dateert uit de aanleg van 1866. Tuinhistorisch zijn de gazons van belang en bepalend voor de vormgeving van de tuin- en parkaanleg en daarmee voor de tuinarchitectonische opzet uit de aanlegfase (1866). De gazons vormen een ensemble met het huis, de vijver en het zicht over de Vecht in de as van het huis. Het kleine gazon is vooral van waarde vanwege de massaal voorkomende stinsenflora.

Stinsenflora: De buitenplaats kent een bijzondere en unieke stinsenflora met een grote variëteit aan (beschermd) stinsenplanten. Enkele zijn mogelijk via natuurlijke weg gekomen, maar het merendeel is door medewerkers van het Limnologisch instituut sinds 1958 bewust aangeplant. De stinsenflora is een vrij recente toevoeging aan de tuin- en parkaanleg die beeldbepalend is voor de tuin- en parkaanleg van Vijverhof en kenmerkend is voor buitenplaatsen in het algemeen.

Waardestelling

De tuinhistorische waarde van met name de oudere en beeldbepalende bomen (gemeentelijke bomenlijst) en de stinsenflora als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **hoog**.

De tuinhistorische waarde van de gazons als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **hoog**

De tuinhistorische waarde van de overige beplanting als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **indifferent**. Dit geldt ook voor een deel van de opgaande beplanting op de vechtoever die de zichtrelatie tussen villa en rivier verstoort.

Tuinsieraden en overige inrichtingselementen

Analyse en interpretatie

Op de buitenplaats komt een beperkt aantal tuinsieraden en inrichtingselementen voor zoals de toegangspoorten, het Vechtstoepje en de eendenkooi bij het eiland in de vijver. Een deel van de tuinsieraden, zoals een tuinbeeld, een zonnewijzer en het smeedijzeren entreehek, is in de tweede helft van de 20^e eeuw verdwenen. Op het Vechtstoepje en de dam van de noordelijke buitengebruik zijnde toegang na zijn alle in de actuele situatie aanwezige elementen van recente datum functioneel van aard en hebben geen sierwaarde of bijzondere vormgeving. De Vechtstoep uit 1943, waarvoor de originele hardstenen treden van de bordestrap van villa Vijverhof zijn gebruikt, is een veel voorkomend fenomeen in de parken van Vechtbuitenplaatsen. Onbekend is of er voor 1943 ook al een Vechtstoep op deze plek lag. De dam is tuinhistorisch van belang als verwijzing naar de oorspronkelijke hoofdentree van de buitenplaats uit 1866.

Waardestelling

De tuinhistorische waarde van het Vechtstoepje en de noordelijke dam als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **positief**.

De tuinhistorische waarde van de overige inrichtingselementen als onderdeel van de tuin- en parkaanleg is **indifferent**.

5. LITERATUURLIJST EN NOTEN

Literatuurlijst

Bakker P. en E. Boeve, *Stinzenplanten* (Zutphen 1985)

Barelds B., 'Industrieën langs de Vecht in Noord-Breukelen' in *Tijdschrift Historische Kring Breukelen* jg. 1, nr. 3 (1986), 73-86.

Bomen in beeld, Bomenbeleid en Structuurplan 2015-2035, Gemeente Stichtse Vecht (april 2015)

Graft, C.C. van de, 'De buitenplaats Vijverhof aan de Vecht' in *Historia*. Maandblad voor geschiedenis en kunstgeschiedenis, 7^e jg., nr. 6 (Oktober 1941), 169-174

Graft, C.C. van de, *Agnes Block. Vondels nicht en vriendin* (Utrecht 1943)

F.H., 'Langs den Vechtstroom bij Nieuwersluis' in *Buiten. Geïllustreerd tijdschrift*, 16 juni 1923, 280-283

Munnig Schmidt, E., 'Twee onbekende afbeeldingen van 'Vijverhof' in *Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake"*, 1982, p. 36-38

Munnig Schmidt, E. en A.J.A.M. Lisman, met tekeningen van Chr. Schut, *Plaatsen aan de Vecht en de Angstel, Historische beschrijvingen en afbeeldingen van kastelen, buitenplaatsen, stads- en dorpsgezichten aan de Vecht van Zuilen tot Muiden* (Alphen aan den Rijn, 1985)

Pleyte, W., 'Levensbericht van C.M. de Jong van Rodenburgh' in *Levensberichten der afgestorven medeleden van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Bijlage tot de Handelingen van 1901-1902* (Leiden 1902)

Schoon, P.J., 'Een notitieboekje van Philip Tiedeman (1657-1705)', *Oud Holland* 104 (1990), nr. 1, 31-46, afb. 4

Stoopendaal, D., *De Zeegepraalende Vecht* (1719)

Noten

1. Van de Graft (1943), 61.
2. Van de Graft (1943), 64.
3. Van de Graft (1941), 171.
4. Geciteerd bij Van de Graft, 1941, 171.
5. Schoon, (1990), 31-46, afb. 4.
6. Geciteerd bij 'Hofdichten op huizen en tuinen. Het goede leven op de buitenplaats', *Vechtkroniek* [datum?], 12-17, 14-15.
7. Geciteerd bij Van de Graft (1941), 65.
8. Munnig Schmidt (1982), 37.
9. Munnig Schmidt (1982), 37 en Munnig Schmidt (1985), 116 schrijven de vergroting toe aan Teixeira's dochter Ribca.
10. Geciteerd bij Van de Graft (1941), 173.
11. Stadsarchief Amsterdam, toegang 332, inv. nr. 249.
12. Stadsarchief Amsterdam, toegang 332, inv. nr. 263.
13. Uit de kadastrale legger uit 1832 blijkt dat dit perceel apart verkocht zal zijn. In 1832 blijkt dit perceel in ieder geval niet meer in bezit te zijn van de eigenaren van Vijverhof.
14. <http://www.cascade1987.nl/behangsel-met-de-voormalige-buitenplaats-vijverhof/>
15. Kavel 2: "1 dito Groepje van 2 spelende Kindertjes, met een bloemmand en druiventros, gemaakt door Jan van Lugteren, op arduine Pedestal." Kavel 5: "2 extra fraaije van benthemersteen gebeeldhouwte Vaasen, met festonwerk, op arduinsteene Voetstukken, door van Lugteren".
16. Stadsarchief Amsterdam, toegang 1120, inv. nr. 792.
17. *Rotterdamsche Courant* van 1 oktober 1803.
18. Munnig Schmidt (1985), 116 en advertentie verkoop *Oprechte Haarlemse Courant* van 4 oktober 1804.
19. George was gehuwd met Elisabeth Maria van den Bergh (1794-1838), dochter van Anthony Hendrik van den Bergh. Het Clifford familiearchief is tijdens de Tweede Wereldoorlog verbrand op huize Ankum te Dalen. Enkele papieren van de familie doken later op bij een nazaat en zijn aan het Stadsarchief van Amsterdam geschonken, maar daar zitten voor deze rapportage geen relevante stukken bij.
20. Volgens Munnig Schmidt en Lisman was dit hek in de jaren '60 van de 20^e eeuw nog aanwezig. Munnig Schmidt (1985), 116.

21. W. Pleyte 1902, 22.
22. Geciteerd bij B. Barelds (1986), 80.
23. Van de Graft (1941)
24. *Buiten. Geïllustreerd tijdschrift* van 16 juni 1923, 282.
25. Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen (RHCVV), toegang 1024, inv. nr. 174
26. Ibid, inv. nr. 252
27. Ibid, inv. nr. 311
28. Ibid, inv. nrs. 329 en 369
29. Ibid, inv. nr. 378
30. Ibid, inv. nr. 391
31. Geciteerd bij B. Barelds, (1986), 80.
32. Ibid, inv. nr. 407
33. Ibid, inv. nrs. 408 en 409
34. Volgens Munnig Schmidt en Lisman bevatte deze kas tevens een zwembad. Munnig Schmidt (1985), 116.
35. RHCVV toegang 1025, inv. nr. 241